

Als het over jeugd gaat!

Voortijdig schoolverlaten 2

De verschillende projecten: successen,
aandachtspunten en borging

K2 Adviesbureau voor Jeugdvraagstukken

Drs. A. Don
F. van der Weg MSc
B. Wesseldijk MSc

Mei 2012

Colofon

Voortijdig Schoolverlaten 2

Teksten en samenstelling:	Drs. A. Don F. van der Weg MSc B. Wesseldijk MSc
Eindredactie:	Drs. A. Don
Uitgave:	K2 Adviesbureau voor Jeugdvraagstukken Koningsweg 2 Postbus 1430 5200 BL 's-Hertogenbosch (073) 614 17 74 mail@K2.nl www.K2.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen met subsidie van de provincie Noord-Brabant.

© Teksten in deze uitgave mogen alleen na toestemming van K2 worden overgenomen.
Overname van beeldmateriaal is niet toegestaan.

Inhoud

pagina

1	Inleiding	5
1.1	Wat is voortijdig schoolverlaten?	5
1.2	Rijksbeleid	5
1.3	Provinciaal beleid	6
1.4	Opdracht	7
2	Projecten in de praktijk in West-Brabant	9
	Keuzeprocessen: van ervaring naar zelfsturing	9
	NOAD in de klas	12
	Versterking van de zorgstructuur op school en aansluiting op het CJG	15
3	Projecten in de praktijk in Midden-Brabant	19
	Versterken en verdiepen	19
4	Projecten in de praktijk in Zuidoost-Brabant	25
	Van uitval naar startkwalificatie (deel 1 & deel 2)	25
	Versterken zorgstructuur en aansluiting daarvan op CJG	29
	Intensieve coaching ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten	32
	Van zorgstructuur tot begeleidingscultuur	35
5	Projecten in de praktijk in Noordoost-Brabant	39
	Versterking warme overdracht VMBO-MBO d.m.v. poortwachters	39
	Versterking zorgstructuur m.b.v. startprofiel MBO/VAVO/VO	43
	Versterken zorgstructuur d.m.v. brugfunctionaris	46
	Koersklas gericht op niveau 2 MBO	49
	Verbeteren instroom, doorstroom en uitstroom regio 36	51
	Verzorg Mei	54
	Aloysius Stichting voorop in Noord-Brabant	57
	Bijlage 1 Vragenlijst interview/werkbezoek	61
	Bijlage 2 Contactpersonen VSV-projecten	63

1 Inleiding

Een groot aantal jongeren ondervindt problemen tijdens zijn/haar leerloopbaan. Hierdoor is de kans op uitval groot, stoppen leerlingen te vroeg met hun opleiding en behalen ze geen startkwalificatie. Het behalen van een startkwalificatie geeft een beter perspectief op de arbeidsmarkt en een eigen plek in de samenleving. Dit is goed voor de jongere zelf, goed voor de maatschappij en goed voor de economie.

1.1 Wat is voortijdig schoolverlaten?

Van 'schooluitval' en 'voortijdig schoolverlaten' (VSV) is sprake wanneer jongeren van school gaan zonder een diploma dat hen voldoende kansen op de arbeidsmarkt geeft. Verschillende factoren vergroten de kans dat jongeren voortijdig de school verlaten. Die factoren liggen bij de jongeren zelf, bij het gezin, de buurt of de school¹. Kindfactoren zijn bijvoorbeeld sekse, leeftijd, etniciteit, cognitieve prestaties, handicaps en stoornissen, en persoonlijkheidskenmerken. Omgevingskenmerken zijn onder andere gezinskenmerken, leeftijdsgenoten en schoolkenmerken. Naast deze risicofactoren zijn er ook factoren die de kans op voortijdig schoolverlaten verkleinen; de zogenaamde

De Rijksoverheid definieert een voortijdig schoolverlater als een jongere tussen de 12 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat.
Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger.

beschermende factoren. Beschermende factoren tegen probleemgedrag op school zijn onder meer een warme en ondersteunende relatie tussen ouder en kind, een effectieve ondersteuningsstructuur in de sociale omgeving, goede sociale vaardigheden en goede schoolprestaties van het kind. Ook een goede relatie tussen een leerling en de leerkracht kan een beschermende factor zijn, net als het hebben van een concreet toekomstperspectief en het opgroeien in een gezin waarin onderwijs als waardevol wordt beschouwd.

1.2 Rijksbeleid

Vanaf 2001 kwam het besef dat schooluitval een groot maatschappelijk en sociaal én een individueel probleem is. Dit besef is ontstaan door het inzicht dat:

- 35% van de voortijdig schoolverlaters niet werkt (bijvoorbeeld wegens psychische en sociale problemen en zorgtaken);
- 65% van de voortijdig schoolverlaters een tijdelijke en meestal eenvoudige baan heeft.
- de kans van voortijdig schoolverlaters op werkloosheid tweemaal zo hoog is als van andere jongeren.
- Voortijdig schoolverlaters vijf keer zo vaak verdacht zijn geweest van een misdrijf als niet-voortijdig schoolverlaters.

Het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV'ers) begint te dalen, maar is nog altijd onacceptabel hoog. Om een grote groep jongeren in Nederland een betere toekomst te geven, hebben de minister en staatssecretaris van OCW de aanval op schooluitval ingezet: een pakket aan extra maatregelen dat schooluitval actief bestrijdt. De nationale doelstelling (vastgesteld in 2001) in Nederland was het halveren van het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters: van ruim 5% jaarlijks in 2002 naar 2,5% in 2012, ofwel van 71.000 naar 35.000 VSV'ers per

¹ www.nji.nl, dossier voortijdig schoolverlaten

jaar. In 2006 is het kabinet Balkenende II gestart met de strijd tegen schooluitval, onder andere door de volgende stappen te zetten:

- uitbreiding van de leerplicht van 16 naar 18 jaar;
- invoering van de kwalificatieplicht;
- de versterking van de zorg in en om de school;
- verbetering van de registratie van schooluitval en schoolverzuim.

Het kabinet Balkenende III gaf in 2007 hoge prioriteit aan het terugdringen van VSV met het programma 'Aanval op Schooluitval'. In de 39 RMC² regio's zijn met de gemeenten en scholen meerjarige resultaatafspraken gemaakt³. Door deze afspraken is het aantal VSV'ers gedaald van 71.000 in 2002 tot 39.600 in 2010.

De basisprincipes van het programma 'Aanval op schooluitval' zijn:

- Extra aandacht voor de overgang van vmbo naar mbo;
- Meer en betere zorg op school;
- Meer ruimte voor leerlingen die liever met hun handen werken en maatwerk;
- Betere loopbaanoriëntatie, studiekeuze en begeleiding;
- Aantrekkelijker onderwijs, met sport en cultuur, om jongeren op school te houden;
- 20.000 trajecten voor 'eerder verworven competenties' en afspraken met grote werkgevers, gericht op het halen van een startkwalificatie, voor voortijdig schoolverlaters in de leeftijdscategorie van 18 tot 23 jaar (zie voetnoot 7).

Het (demissionair) kabinet Rutte-Verhagen heeft in 2010 de eerdere doelstelling aangescherpt tot maximaal 25.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in 2016⁴. Om deze doelstelling te realiseren zijn opnieuw meerjarige prestatiegerichte convenanten opgesteld. Deze vernieuwde convenanten moeten gerealiseerd worden in het schooljaar 2012-2013, omdat de benodigde wetgeving naar verwachting in 2012 in werking treedt. Daarom is voor het schooljaar 2011-2012 besloten de Uitvoeringsregeling met één jaar te verlengen⁵. Vanaf 2012 wordt er €30 miljoen extra ingezet voor jongeren met gestapelde problemen, die geen opleiding meer volgen⁶. Voor deze doelgroep is gekozen omdat dichterbij de 25.000 de uitvallers vaker jongeren zijn met een opeenstapeling van problemen: de 'harde kern'⁷.

1.3 Provinciaal beleid

De Provincie Noord-Brabant maakt zich, naast het Rijk, gemeenten en het onderwijs, ook sterk voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Daarom is het bestrijden van voortijdig schoolverlaten (VSV) onder Brabantse jongeren een speerpunt in de provinciale programmalijn 'Perspectiefrijk Brabant'; onderdeel van het programma 'Vertrouwen in Brabant' (Provinciale Staten 2007-2011). Deze programmalijn bepaalt dat

² RMC is een regionaal meld- en coördinatiepunt.

³ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (april 2011). Schooluitval voorkomen in Nederland. Speerpunten huidige aanpak en doorkijk naar het vervolgbeleid. Resultaat schooljaar 2009-2010 (voorlopige cijfers).

⁴ www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/aanvalopschooluitval/

⁵ www.aanvalopschooluitval/actueel

⁶ Zie voetnoot 4

⁷ Zie voetnoot 3

iedereen de kans moet hebben om mee te doen aan de Brabantse samenleving. De provincie ziet vooral kansen voor de jeugd en wil investeren in deze kansen. Eén van de projecten voor jeugd waar de provincie in investeert is “Het meehelpen van het terugdringen van voortijdig schoolverlaten”. De provincie wil voorkomen dat door voortijdig schoolverlaten de kans op een goede ontwikkeling wordt bedreigd. In het onderwijs staat het ontwikkelen van talenten, kennis en vaardigheden voorop. Tevens draagt het terugdringen van het aantal VSV’ers bij aan de ontwikkeling van de provincie. De maatschappelijke schade van voortijdig schoolverlaten is aanzienlijk, doordat er onvoldoende gekwalificeerde jongeren op de arbeidsmarkt komen. Dit bedreigt de economische ontwikkeling van de provincie Noord-Brabant. Vanuit sociaal-cultureel oogpunt is voortijdig schoolverlaten eveneens schadelijk en ongewenst. Onderwijs en opleiding vormen namelijk mede de basis voor maatschappelijke zelfredzaamheid. Dit is noodzakelijk om op een zinvolle manier mee te kunnen doen aan de Brabantse samenleving.

De provinciale inzet op voortijdig schoolverlaten is faciliterend en ondersteunend aan de inzet van de eerstverantwoordelijke partijen⁸ op het gebied van voortijdig schoolverlaten. Vanuit deze rol heeft de provincie Noord-Brabant voor de periode 2009-2011 drie miljoen euro beschikbaar gesteld aan het voortgezet (speciaal) onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs om - middels het versterken van de zorgstructuur in het onderwijs en het introduceren van vernieuwende methoden gericht op leerlingen - voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Binnen de subsidieregeling zijn 16 projectvoorstellen gehonoreerd. De hoofddoelstelling is om het aantal VSV’ers in Noord-Brabant in de periode 2008-2011 met 40% te doen dalen ten opzichte van de periode 2005-2006.

1.4 Opdracht

De provincie Noord-Brabant heeft K2 Adviesbureau voor Jeugdvraagstukken gevraagd de resultaten van haar beleid in beeld te brengen. Dit moet leiden tot kennisdeling en inspiratie tussen scholen onderling.

Om de resultaten van het provinciaal beleid in beeld te kunnen brengen, zijn alle gesubsidieerde projecten bezocht voor een werkbezoek of interview. In bijlage 1 is de vragenlijst opgenomen die hierbij gehanteerd is. Van deze werkbezoeken zijn verslagen gemaakt. Deze verslagen staan in de hoofdstukken 2 tot en met 5.

Per project schetsen we een kort beeld. Centraal staan:

- de successen;
- de aandachtspunten / knelpunten waar de projecten mee te maken hebben (gehad);
- de integrale werkwijze van de projecten (in hoeverre wordt samengewerkt met gemeente/CJG/jeugdhulpverlening);
- de samenwerking tussen scholen en schooltypes in de regio;
- de aansluiting van de projecten op andere VSV-activiteiten vanuit het Rijk en gemeenten en
- de borging, waar mogelijk besteden we aandacht aan het vervolg: wat gebeurt er na afronding van de provinciale subsidie met het project?

Om kennisdeling en uitwisseling van ervaringen te faciliteren, staan in bijlage 2 de contactgegevens van de contactpersonen van de verschillende projecten.

⁸ Eerstverantwoordelijke partijen zijn het Rijk, de gemeenten en het onderwijs.

2 Projecten in de praktijk in West-Brabant

Keuzeprocessen: van ervaring naar zelfsturing

Subsidieaanvrager	Regio	Categorie	Bereik	Contactpersoon
ROC West Brabant	West-Brabant	Practice based methode	Alle onderwijsinstellingen RMC regio 34	Mw. L. Janzing

In de eerste jaren van MBO opleidingen vallen leerlingen vaak uit. Mogelijke oorzaken zijn dat leerlingen niet precies weten wat ze nu eigenlijk voor opleiding gekozen hebben, een ander beeld van de opleiding hebben, een ander verwachtingspatroon et cetera.

Fases in het keuzeproces

ROC West-Brabant zet al een aantal jaren in op de aanpak van VSV. Centraal staat het keuzeproces van de leerling. Er is een lector keuzeprocessen aangesteld. In de introreede zijn de verschillende fases in het keuzeproces van leerlingen beschreven.

De eerste fase is het opdoen van ervaring. Het gaat dan met name om ervaring in de wereld van arbeid en beroep. Dit kan door bedrijfsbezoeken, snuffelstages, maar ook dichtbij: meelopen op het werk van familieleden. Onderdeel van het project Keuzeprocessen 2 is VMBO Breda On Stage (ervaringsactiviteit).

Fasen in het keuzeproces, waaruit het project is opgebouwd:

- * Ervaring
- * Verwerking
- * Vormen van arbeidsidentiteit
- * Geleide zelfsturing

Leerlingen van het tweede leerjaar brengen een bezoek aan een beursvloer waar allerlei bedrijven zich presenteren. Van tevoren hebben de leerlingen zich georiënteerd op de diverse beroepsgroepen die op de beursvloer staan, waarin de leerlingen geïnteresseerd zijn en wat ze van dat beroep verwachten. Tijdens de

beurs maken ze afspraken (hier komen dus ook sociale vaardigheden bij kijken) met de beroepsbeoefenaar van hun keuze, om een aantal weken later mee te lopen in het bedrijf/de organisatie/de winkel. Het doel van deze exercitie is om te kijken of hun beeld van het beroep klopt en past bij hun eigen interessegebied: wat vind ik daarvan?

Hierna volgt de verwerkingsfase. Deze fase blijkt vaak lastig vorm te geven, omdat het van docenten vraagt om loopbaangesprekken met leerlingen te voeren, die meer inhouden dan alleen vragen naar “hoe was het? Vond je het leuk of vond je het niet leuk?”.

Loopbaangesprekken moeten dieper gaan, daar moet emotie en passie geraakt worden. Dat vergt van de mentor/stage-/loopbaanbegeleider veel. Niet iedereen is in staat dit soort gesprekken te voeren. Daarnaast moet het ook nog passen binnen het onderwijscurriculum.

Loopbaangesprekken moeten echter niet iets zijn wat ‘erbij’ komt, maar is vooral een andere manier van gespreksvoering. In reguliere contactmomenten tussen leerling en mentor, kan de mentor met de juiste gesprekstechnieken loopbaangesprekken voeren, gericht op de

verwerking van ervaringen van leerlingen. Middels door te vragen op ervaringen die leerlingen bijvoorbeeld in het weekend opdoen, krijgen leerlingen het gevoel hebben dat er serieus met ze gepraat wordt. Mentoren krijgen training in het voeren van reflectieve loopbaangesprekken.

Ook de gespreksvoering op een ouderavond zou gericht moeten zijn op ervaring en verwerking. Praten over het gevoel van de leerling, wat verwacht hij/zij van de school, hoe is het gegaan tijdens de stage, en heeft de ouder daar met het kind over gesproken? Ouders hebben een grote invloed op de keuze van hun kinderen, dus ook ouderbetrokkenheid bij het keuzeprocess is van groot belang. Het gaat dan niet alleen om het informeren van ouders over de werking van keuzeprocessen, maar ze ook letterlijk betrekken. Bijvoorbeeld door ouders in de klas uit te nodigen om wat te vertellen over hun beroep, of door ouders leerlingen 'op sleeptouw' te nemen op hun werkplek.

De ontwikkeling van een arbeidsidentiteit is niet als doel meegenomen, omdat verondersteld (en nagegaan) is dat de arbeidsidentiteit het gevolg is van het opdoen van ervaring en de verwerking van deze ervaringen. Het uiteindelijke doel is geleide zelfsturing. Mentoren ondersteunen zelfsturing van leerlingen door hen in kleine stapjes zelf aan het werk te zetten om hun eigen proces te doorlopen: "Wat moet ik doen om dát later te bereiken?" Leerlingen moeten ook rekening houden met beren op de weg en beseffen dat niet altijd alles leuk is. Ook dat is een thema dat in de reflectiegesprekken aan bod moet komen. Dat is immers de realiteit.

Uitvoering

Het project wordt nu uitgevoerd op acht VMBO en twee MBO scholen. De ervaring is dat met name het stuk reflectie steeds onder de aandacht gebracht moet worden. Op het VMBO doen leerlingen bijvoorbeeld in het vierde jaar een sectorstage, waarna ze een stageverslag schrijven. De meeste leerlingen schrijven dit verslag alleen om een goed punt te halen. Het verslag wordt met de leerlingen verder ook niet nabesproken. Dat is een gemiste kans in het keuzeprocess.

Vanaf het tweede jaar gaan leerlingen bewust aan de slag met hun eigen keuzeprocess. Dit is het moment dat leerlingen een keuze maken voor een sector . Dit is dan ook het moment aandacht te besteden aan ondersteuning/begeleiding voor het keuzeprocess. De zelfstandigheid van deze leerlingen is nog niet zo groot, dus sturing en stimulering door leerkrachten en mentoren is in deze fase heel belangrijk. Voor leerkrachten is het belangrijk te beseffen dat álle ervaringen die leerlingen opdoen van belang zijn, en dat het er vooral om gaat daar serieus op door te praten. In die zin sluit het project goed aan bij ontwikkelingen op het gebied van competentiegericht en contextrijk leren. Het is niets nieuws, het vraagt alleen een andere denk- en handelwijze van docenten.

Idealiter loopt de aandacht voor keuzeprocessen als een rode draad door de schoolcarrière van leerlingen. Binnen het brede project zijn verschillende activiteiten opgezet, waaronder 'VMBO On Stage', en vorig jaar bijvoorbeeld 'Scala For Society', waarbij alle leerlingen uit het tweede jaar vrijwilligerswerk deden. De één reageerde euforisch, de ander was heel negatief: "Dat pas écht niet bij mij!" Ook dát zijn belangrijke ervaringen voor leerlingen. Als leerlingen hun emoties laten zien, geraakt zijn door hun ervaringen (positief of

negatief), dan is dat het beste moment om door te vragen en de verwerkingsfase in te gaan – om te zorgen dat de ervaring en het gevoel daarbij beklijft.

Een ander voorbeeld van een deelproject is het ontwikkelen van een digitaal portfolio door de leerlingen. Leerlingen kunnen hier van alles instoppen, bijvoorbeeld foto's en filmpjes. Het moet iets zijn waarover de leerling kan zeggen: "Dit ben ik". Leerlingen moeten het gevoel hebben dat ze er mogen zijn, en dat ze daar trots op mogen zijn. Iedere leerling heeft een passie en talent. Het is belangrijk om dit 'te ontdekken'. Een keuzeproces helpt bij het ontdekken van passie en talent.

Effect

Minder schooluitval als gevolg van het project is nog niet zichtbaar, daarvoor is de projectperiode te kort. De projectleider is er wel van overtuigd dat het project een positieve uitwerking heeft op het keuzeproces van leerlingen. Dat wil niet zeggen dat leerlingen nooit meer zullen switchen van opleiding en dat is ook niet erg. Maar leerlingen denken er beter over na, ze zijn beter gemotiveerd, en beter in staat om te bepalen welke stappen ze kunnen zetten om hun dromen en ambities te verwezenlijken.

Het project heeft nog een lange weg te gaan en komt nu langzaam op gang. Implementatie en borging kosten veel tijd: het vraagt veel inzet om alle neuzen dezelfde kant op te houden, ook om bestuur en management mee te krijgen en het vast te leggen in bijvoorbeeld beleidsplannen.

Successen

- Het project kent een enthousiaste projectgroep: 10 projectleden (van negen zeer verschillende VMBO, MBO en SVO scholen). Alle projectleiders zijn fanatiek. Mensen met gevoel, motivatie, die graag aan de slag willen.
- Project VMBO Breda On Stage wat leerlingen ook leerlingen als zeer positief ervaren
- Mentoren die vooroplopen, ondernemend zijn.
- De positieve reacties van leerlingen. Het project biedt leerlingen de kans om in een reële situatie kennis te maken met de wereld van arbeid en beroep. Leerlingen zijn vaak bang om een foute keuze te maken. Maar foute keuzes bestaan niet: je ervaart of iets wel of niet bij je past.

Om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, moet school uitdagend gemaakt worden, leerlingen worden gemotiveerd. Je moet leerlingen inzichtelijk maken dat zij hun eigen toekomst kunnen bepalen, ze daarbij helpen en bewust laten worden. Het werken met keuzeprocessen biedt toekomstperspectief.

Beren op de weg

Al eerder werd genoemd dat het werken met keuzeprocessen een omslag vraagt in het denken van leerkrachten en mentoren. Maar ook bij directies moet nog een mentaliteitsverandering plaatsvinden. Mentoren worden getraind in het voeren van reflectieve loopbaangesprekken, maar het is lastig om ze hiervoor vrij te maken. De vele ontwikkelingen die gaande zijn in het onderwijsveld maken dat niet makkelijker. Zo moeten docenten in het kader van Passend Onderwijs al een verplichte cursus volgen, waardoor ze meer weerstand hebben tegen nog meer trainingsaanbod.

Subsidie en borging

De projectgroep is gevormd met subsidiëring van de provincie Noord-Brabant. Het project kan voortgang vinden met VSV-gelden vanuit het ministerie. Hopelijk blijft dit ook de komende jaren zo, want implementatie en borging zijn nog lang niet afgerond: het moet nog echt tussen de oren gaan zitten en ook op beleids- en bestuursniveau op de agenda (blijven) staan.

NOAD in de klas

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
ROC West-Brabant	West- Brabant	Practice based methode	Alle onderwijs- instellingen RMC regio 34	Dhr. D. Evertse

Teamplay@NAC is ontstaan uit een samenwerking tussen voetbalclub NAC Breda en het ROC West-Brabant en zet zich in om jongeren te ondersteunen hun toekomstperspectief te verbeteren. De projecten van Teamplay@NAC richten zich op iedereen die een duwtje in de rug nodig heeft op het gebied van educatie, arbeidsparticipatie en vrijetijdsbesteding in de regio West-Brabant. Het project NOAD in de klas is een aanvulling op reeds bestaande projecten met als doel het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Het project moet een preventieve werking hebben op leerlingen zodat zij niet uitvallen en zich op tijd melden om de juiste hulp te krijgen bij problemen tijdens het volgen van de opleiding. Het project is opgezet naar het succesvolle voorbeeld van het 'VSV team' in Amsterdam.

NOAD =
Nooit
Opgeven
Altijd
Doorgaan

Met NOAD in de klas worden voortijdig schoolverlaters die succesvol teruggekeerd zijn naar school en daar nu goed presteren ingezet als rolmodel voor leerlingen van scholen in Breda en omgeving. Voordat de rolmodellen van het NOAD jongerenteam de klassen in gaan, volgen zij een traject bij Teamplay@NAC. Tijdens dit traject leren zij wat ze wel of niet kunnen vertellen in de klas en wordt hun zelfbeeld en zelfvertrouwen vergroot. Tevens wordt er aandacht besteed aan hun presentatietechnieken, zodat ze optimaal zijn voorbereid om als rolmodel voor de klas te staan. De rolmodellen worden intensief begeleid door twee coaches. Daarnaast zijn de coaches verantwoordelijk voor het maken van afspraken met de deelnemende scholen. Aan het project is tevens NAC speler Tim Gilissen als ambassadeur gekoppeld.

De rolmodellen krijgen, als ze besluiten te stoppen met NOAD in de klas, een certificaat van het ministerie van OCW, ondertekend door de minister.

Een klassenbezoek duurt twee uur en bestaat uit twee delen. In het eerste deel vertellen de rolmodellen afzonderlijk hun persoonlijke en indrukwekkende verhaal over hun redenen om te stoppen met school, de periode als voortijdig schoolverlater en waarom zij er toch weer voor gekozen hebben om terug naar school te gaan. Tijdens het verhaal benadrukken zij het belang van doorleren en het behalen van een diploma. Na elk verhaal krijgen de leerlingen de gelegenheid om vragen te stellen aan de rolmodellen. In het tweede deel van het bezoek gaan de leerlingen aan de slag met het maken van 'moodboards'. Hierop moeten de leerlingen hun toekomstdromen verbeelden. De rolmodellen lopen tijdens het maken rond en praten met de leerlingen over de 'moodboards' en eventuele problemen op school. Soms worden er dan heftige zaken besproken. Daarom is er gekozen het project uit te voeren in de veilige omgeving van de klas. Als de 'moodboards' klaar zijn mogen de leerlingen die dit willen hun 'board' aan de klas presenteren. Na afloop van het tweede lesdeel delen de rolmodellen een flyer uit aan de jongeren met daarop de belangrijkste punten van de gastles. Tevens staan er belangrijke contactgegevens op van personen waar leerlingen terecht kunnen bij problemen op school. In het nazorgtraject wordt er door de coaches nog een keer contact opgenomen met de docent van de bezochte klas. Samen wordt er gekeken hoe de les is gegaan en of er nog leerlingen zijn die extra aandacht nodig hebben. Een eventuele hulpvraag van de docent wordt doorgegeven aan de geschikte personen.

Effect

NOAD in de klas is een preventief project. Of het project een directe bijdrage levert aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten is lastig meetbaar. NOAD in de klas wil leerlingen ervan bewust maken dat het afmaken van school en het behalen van een startkwalificatie erg belangrijk is. "In alle klassen waar het NOAD team is geweest zijn leerlingen zeer onder de indruk van de verhalen, denken zij na over hun eigen toekomst en erkennen ze het belang van het afmaken van school," aldus de ervaren coaches. Het project zal volgens hen dan ook zeker indirect een bijdrage leveren aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Succes

Tot nu toe heeft het NOAD jongerenteam al ruim 500 leerlingen bereikt en steeds meer scholen lijken enthousiast te worden. Daarnaast is NOAD in de klas niet alleen voor deze leerlingen erg leerzaam, maar ook voor de rolmodellen zelf. De rolmodellen krijgen meer zelfvertrouwen en zelfacceptatie. Daarnaast werkt het vertellen van hun verhaal ook therapeutisch. Meewerken aan NOAD in de klas helpt de rolmodellen in het verwerken van hun verleden alsmede de blik te richten op de toekomst. De beschikbare rolmodellen worden steeds beter in hun taak.

De relatie met voetbalclub NAC is erg goed. De rolmodellen hebben onder meer mediatraining ontvangen. Tim Gilissen heeft er onder andere voor gezorgd dat de rolmodellen een voetbalwedstrijd konden bijwonen. Daarnaast zijn door het enthousiasme en de uitstraling van Tim ook andere NAC spelers bekend geraakt met deze en andere projecten van Teamplay@NAC. Dat NAC het project omarmt wordt door de betrokkenen als zeer prettig ervaren.

Niet alleen scholen met veel potentiële schoolverlaters worden bezocht. Er zijn ook scholen in met name kleine dorpen die het NOAD in de klas team langs laten komen omdat zij hun leerlingen willen laten zien dat er meer is dan hun eigen beschermde wereldje. NOAD in de klas wil de doelgroep graag verder uitbreiden naar onder meer het speciaal onderwijs.

Spelers van NAC dienen tijdens wedstrijden de NOAD mentaliteit te hebben om hun wedstrijden te winnen, maar NOAD geldt zeker niet alleen in de voetbalerij. Ook in de klas of daarbuiten heb je de NOAD instelling nodig om iets te kunnen bereiken. Ook Tim Gilissen heeft een droombaan, als profvoetballer. Zijn ambities gaan zelfs nog een stapje verder. "Naast mijn carrière als profvoetballer volg ik een HBO-opleiding, zodat ik na mijn voetbalcarrière een leuke baan kan vinden."

Uit flyer NOAD in de klas.

Beren op de weg

De coaches merken op dat NOAD in de klas niet op alle scholen even welkom is. Sommige scholen zien er vanaf, omdat ze het project als een aanval zien op het eigen functioneren ten aanzien van de zorgstructuur. Dit merkt men onder meer aan de reacties van de zorgcoördinatoren bij het zorgcoördinatoren overleg. Het is belangrijk voor de coaches om scholen het project te laten zien om zo hun weerstand weg te nemen en de belangstelling te doen groeien. Het kan daarbij helpen om rolmodellen hun verhaal bijvoorbeeld in een zorgcoördinatorenoverleg te laten vertellen.

Het is lastig voor de coaches om rolmodellen te vinden. Op moment van schrijven zijn er 3 vrouwelijke rolmodellen en geen mannelijke. Men is erg tevreden met de huidige drie rolmodellen, maar zou graag de capaciteit en diversiteit van het team uitbreiden. Het is echter lastig om goede rolmodellen te vinden die de capaciteiten hebben om hun verhaal te kunnen en willen vertellen. Er zijn ook rolmodellen geweest die weer

van school gingen, waardoor ze het team moesten verlaten. De coaches zetten stevig in op het werven van nieuwe rolmodellen.

Sommige rolmodellen krijgen wel studiepunten, maar dit staat volgens hen niet in verhouding tot de inzet en de tijd die ze met NOAD in de klas kwijt zijn. Ook zijn scholen niet altijd bereid om de rolmodellen vrij te geven, zodat ze met het NOAD in de klas team op pad kunnen. Meer stimulatie en ondersteuning vanuit scholen zou er toe kunnen bijdragen dat potentiële rolmodellen sneller mee willen werken aan NOAD in de klas.

Subsidie en Borging

Als er geen subsidie meer ontvangen wordt zal één van de twee coaches moeten stoppen. Dit zou het einde van het project betekenen. Op dit moment worden er gesprekken gevoerd met het ROC West-Brabant met als doel het project meer van henzelf te maken en om te kijken of zij het draaiende kunnen houden. De projectgroep gaat daarnaast nog eens proberen om de mensen die bij de start van het project erg enthousiast waren opnieuw te enthousiasmeren. Wellicht dat deze mensen NOAD in de klas voor de toekomst kunnen behouden.

Zonder de twee coaches had het project er niet gestaan. De coaches zijn het aanspreekpunt en de spin in het web voor de rolmodellen en de deelnemende scholen. Als deze coaches wegvallen kan het project volgens betrokkenen geen doorgang vinden. Daarnaast geven de rolmodellen ook aan er mee te stoppen als de coaches er niet meer zijn.

Versterking van de zorgstructuur op school en aansluiting op het CJG

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
SWV-VO Bergen op Zoom	West- Brabant	Versterken zorgstructuur	8 scholen	Dhr. J. van der Linden

De geïnterviewden (van ROC West-Brabant en Zuidwester Jeugdzorg) hebben direct bij de start van het gesprek twee tips ten aanzien van het versterken van de zorgstructuur op scholen. Allereerst putten zij er zelf veel voordeel uit dat ze met hun twee verschillende achtergronden (jeugdzorg en onderwijs) intensief met elkaar samenwerken. Ze zijn “gewoon met elkaar aan de slag gegaan”, waardoor ze elkaars taal leerden spreken en elkaars veld goed leerden kennen.

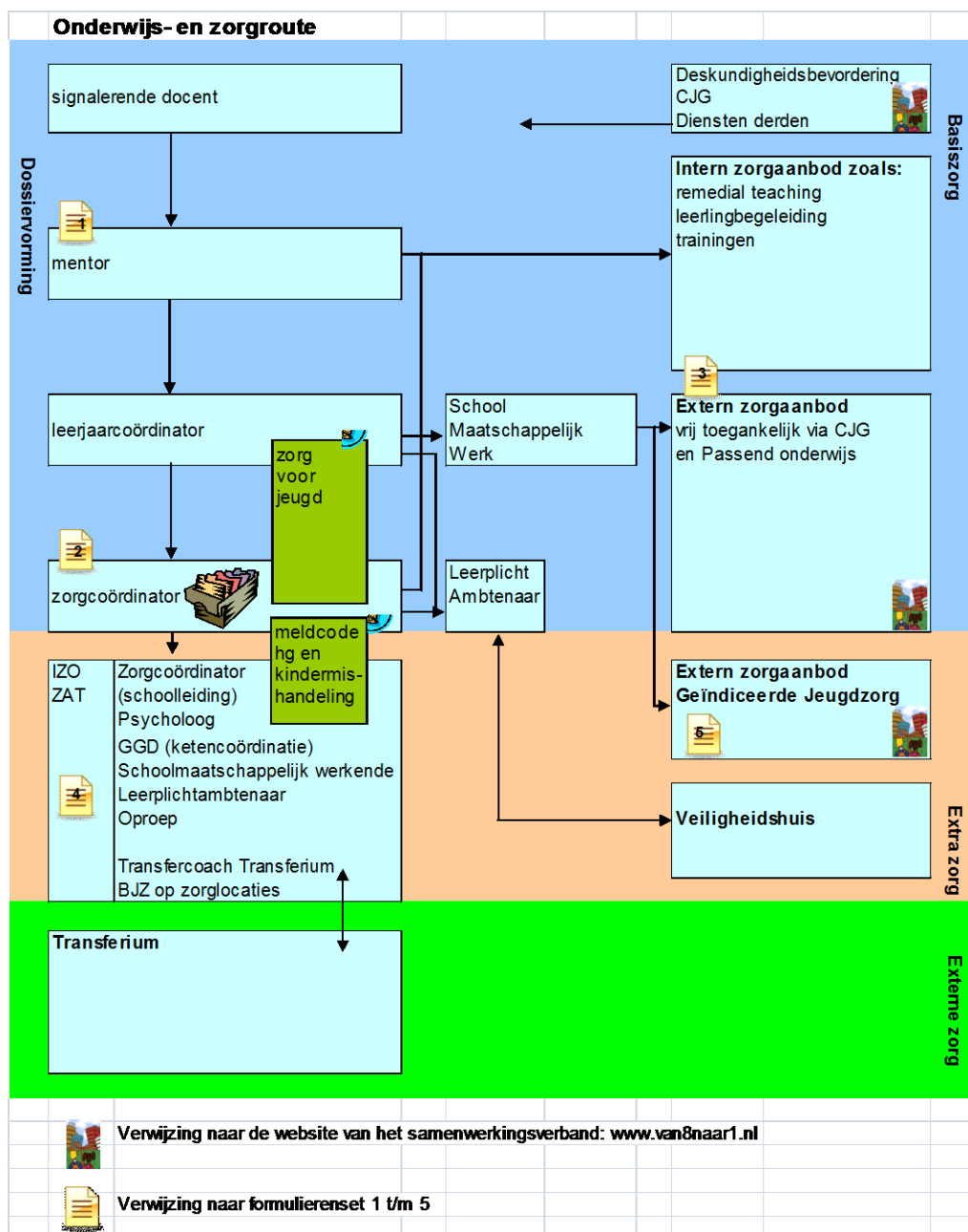
De tweede tip is om in de regio een overleggroep (regie- of stuurgroep) met betrokken partners (gemeenten, basisonderwijs, voortgezet onderwijs) te op te richten, die van het begin af aan één keer in de maand samenkomt. “Er zijn zoveel ontwikkelingen, het is heel belangrijk dat je op één lijn blijft met elkaar, op de hoogte blijft en het kunt stroomlijnen,” aldus de geïnterviewden. Het is van belang dat deelnemers bereid zijn om bij elkaar in de keuken te laten kijken: “Alleen redeneren vanuit je eigen professie of werken vanuit beleidsstukken is niet genoeg. De dynamiek moet gezamenlijk zijn en daar moet eenieder voor openstaan.” Als voorbeeld noemen de geïnterviewden het zicht hebben op het lokale én het geïndiceerde veld, zeker nu de beweging van jeugdzorg richting preventie gaande is, en de rol van het CJG steeds prominenter wordt.

Over het project

Aanleiding van het project is dat men in toenemende mate te maken krijgt met problematieken die tot uiting komen op school. Dit vraagt meer van de scholen dan alleen onderwijs geven. De problemen van leerlingen zijn soms zo ingewikkeld dat hulp van buitenaf nodig is en samenwerking om die problemen op te lossen.

Het schoolmaatschappelijk werk (SMW) heeft binnen de onderwijs- en zorgroute een prominente schakelrol, als intermediair tussen ZAT en CJG. SMW heeft zich altijd bezig gehouden met het vinden van vragen bij docenten en leerlingen. Daarnaast wordt het SMW ook aangesproken door leraren of leerlingen zelf. Een aantal jaar geleden is er een systeem ontwikkeld waarmee leerling-problematiek geordend kon worden. Hierdoor werd inzichtelijk wat de kerngebieden waren waar het SMW met leraren en leerlingen over sprak. Dit ordeningssysteem heeft geleid tot de volgende ontwikkelingen:

- Het systeem dient als leidraad om in gesprek te gaan met SMW, om beter te kunnen duiden welke problemen er zijn, waar de problematiek het onderwijs overstijgt en wat er wanneer nodig is van netwerkpartners om ouders en kind te kunnen ondersteunen;
- Op basis van de ordening is er een registratiesysteem opgezet, aangescherpt met actuele indicatoren. Daar komen cijfers uit voort, waarover men in gesprek gaat en een aanpak bedenkt om problemen terug te dringen.

Figuur: Onderwijs- en zorgroute

De derde tip van de geïnterviewden is dan ook om het SMW te positioneren als schakel met de externe zorgstructuur. Het SMW moet dan niet gezien worden als ZAT, maar juist zo dicht mogelijk bij de school georganiseerd worden. Het SMW moet snel kunnen schakelen met bijv. leerjaar- en zorgcoördinatoren. Het SMW kan met 1 tot 3 gesprekken heel veel doen voor leerlingen. “Dan moet je nog niet op het niveau van een ZAT gaan zitten,” aldus de geïnterviewden. Het SMW is de rechtstreekse verbinding met externe hulp. “Het overgrote deel van de problemen kan werkende weg opgelost worden, of op een juiste manier worden doorverwezen. Winst zit hem vooral in directe, bilaterale contacten.”

Over sommige casussen is een multidisciplinair besluit in het ZAT nodig. Het is de bedoeling dat een gedeelte (met name enkelvoudig ambulante producten) van de geïndiceerde zorg (vervolgens) direct ingezet kan worden door de school(maatschappelijk werker). Dat is op het moment van schrijven bijna rond met Bureau Jeugdzorg (BJZ) en de jeugdzorgaanbieders. De rol van BJZ verandert dan: BJZ verzorgt audits met betrekking tot de kwaliteit van de vraagstelling, beschikbare informatie, volume etc. Dit proces moet geborgd worden bij

gemeenten. Geïnterviewden spreken de hoop uit dat dit kan met de middelen die voor de transitie van de jeugdzorg voor gemeenten beschikbaar komen.

Dit laatste geeft wel aan dat er heel veel ontwikkelingen tegelijkertijd spelen (Jeugdzorg dichterbij onderwijs, transitie van de jeugdzorg), en dat het belangrijk is om die ontwikkelingen met elkaar te verbinden en goed te organiseren op de scholen. Scholen moeten de ontwikkelingen en zorgstructuren in hun eigen situatie borgen. Het SWV ondersteunt hen daar in. Bovendien gaan twee mensen vanuit de jeugdzorg meelopen, bijvoorbeeld om duidelijk te maken welke problematieken waar 'thuishoren'. Er wordt een vertaalslag gemaakt van beschreven jeugdzorgmodules naar meer passend bij het onderwijs.

Bereik

De onderwijs- en zorgroute gaat voor alle leerlingen gelden. De dossiers die worden bijgehouden, bestaan uit een aantal lagen (formulierenset 1 t/m 5). Formulier één is voor iedereen hetzelfde, en wordt dan ook voor iedere leerling ingevuld. Formulier twee zal voor de meeste leerlingen leeg blijven, omdat dit over de benodigde zorg en ondersteuning gaat (zie figuur Onderwijs- en zorgroute).

Bestrijding VSV

Geïnterviewden vragen zich af hoe groot het aantal voortijdig schoolverlaters in het voortgezet onderwijs werkelijk is. Volgens hen gaat het veel meer om systeemproblematiek dan daadwerkelijk om schooluitval. De wezenlijke uitval zit met name in de overgang van VMBO naar MBO, en in het eerste jaar van MBO. Als dezelfde structuur ook wordt geïmplementeerd in het basisonderwijs en op het MBO, zal de overgang tussen de verschillende soorten onderwijs ook makkelijker verlopen.

Bij de start van het project waren er 56 schoolverlaters binnen het VMBO. Dit cijfer was echter erg vervuild, bijvoorbeeld met leerlingen die in het systeem zijn blijven staan, leerlingen die naar België zijn gegaan, leerlingen die naar REC 4 of particuliere opleidingen gaan. Er zitten veel beperkingen in het systeem wat betreft de overgang tussen VO en MBO.

Borging

Het project was ten tijde van het interview pas halverwege. Verwacht wordt dat de borging moeizaam zal verlopen. Vragen die hierbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld: Wie is binnen de school verantwoordelijk voor het proces? Wie maakt het beleid? Wie heeft welke taak en weet iedereen wie wat doet? "Het kan zomaar zijn dat er een conrector is die dwars door de route heen fietst omdat hij vindt dat het anders moet," aldus geïnterviewden. De rol van de schoolleiding is hierin essentieel, echter het borgen van een sterke zorgstructuur heeft hier niet altijd prioriteit. Zorgcoördinatoren botsen soms met de schoolleiding omdat zij er anders tegenaan kijken. Op sommige scholen zijn bijvoorbeeld de rollen van mentoren en zorgcoördinatoren nog niet duidelijk. Dat de rollen binnen de scholen heel divers zijn, is sowieso een aandachtspunt.

De stukken met betrekking tot de onderwijs- en zorgroute komen in het zorgplan van het SWV te staan. Bovendien wordt de route vastgelegd in een werkmap. Maar papier is geduldig; de praktijk is weerbarstiger. Bijeenkomsten met zorgcoördinatoren en locatieleiding zijn hierin een belangrijk instrument om draagvlak te creëren en mensen mee te krijgen. Bovendien is het NJi ingezet om op een abstractere manier naar de situaties en structuren te kijken.

3 Projecten in de praktijk in Midden-Brabant

Versterken en verdiepen

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
Onderwijsgroep Tilburg	Midden-Brabant	Versterken zorgstructuur	27 VO-scholen en 2 ROC's	Dhr. B. Wouters en Mw. A. Roelofs

In de regio Tilburg en omgeving zijn de afgelopen jaren voorzieningen gecreëerd voor leerlingen die het risico lopen tijdens hun schoolloopbaan voortijdig uit te vallen. Het was wenselijk om meer samenhang, regie en sturing te geven aan de veelheid aan voorzieningen.

Het doel van project “Versterken en verdiepen” is het leveren van een structurele en meerjarige verbetering en het inrichten van een aantal voorzieningen in de regio om de schoolloopbaan van leerlingen te bevorderen en daardoor te voorkomen dat het aantal leerlingen dat voortijdig het onderwijs verlaat niet verder stijgt. Het oorspronkelijke plan had vier doelstellingen. Deze zijn, met de bijbehorende resultaten, opgenomen in onderstaand kader.

Doelstellingen “Versterken en verdiepen”

1. Het realiseren van een Totaalplan van extra en aanvullende voorzieningen t.b.v. risicoleerlingen en potentiële VSV'ers in de leeftijd van 12 tot en met 23 jaar.
De nota “Op weg naar Tilburg Plus” is gerealiseerd en draagvlak is gecreëerd en commitment is verkregen bij partners.
2. Het creëren van een dekkende en transparante zorgstructuur gebaseerd op heldere afspraken tussen onderwijsinstellingen, gemeenten en de instellingen voor zorg en jeugdhulpverlening.
De Nota Richtlijnen Zorgstructuur 12+ is ontwikkeld en een convenant inclusief privacyprotocol is gerealiseerd.
3. Het professionaliseren en bevorderen van deskundigheid en het vormen van een regionaal kennisnetwerk.
Er hebben incidentele scholingen plaatsgevonden.
4. Het inrichten van een Brabants kennisnetwerk voorkomt voortijdig schoolverlaten.
Er heeft uitwisseling plaatsgevonden tussen Brabantse MBO instellingen. Dit is nog geen structureel overleg.

Vanaf 2010 zijn binnen dit project drie activiteiten opgezet en uitgevoerd:

1. Voorbereidende werkzaamheden voor het inrichten van een Tilburg Plus Transferium;
2. Voorbereidende werkzaamheden voor de inrichting van een Reboundvoorziening binnen het middelbaar beroepsonderwijs;
3. Uitwerken van één aspect van de dekkende en transparante zorgstructuur voor leerlingen 12+: de kwaliteitsbewaking van de afspraken inzake de zorgstructuur en in het bijzonder van de zorg- en adviesteams in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

De activiteiten vinden plaats dankzij een subsidie van de provincie Noord-Brabant in het kader van het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Daar waar mogelijk is een inhoudelijke relatie gelegd met activiteiten in het kader van de subsidieregeling Plusvoorzieningen overbelaste jongeren.

Transferium

Het transferium is in 2010 gestart voor leerlingen die zich in een crisis bevinden en waarbij een advies gegeven dient te worden wat er met deze leerlingen moet gebeuren. Doel van het transferium is driedig: Onderwijs, Observatie en Onderzoek wat uiteindelijk leidt tot een advies over wat te doen met de leerling. Een leerling volgt maximaal twaalf weken onderwijs in het transferium. Een kleine Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL), bestaande uit leerplicht, voorzitter PCL Samenwerkingsverband VO en coördinator van transferium, beoordeelt eenmaal per week de aanmeldingen voor het transferium. De kleine PCL functioneert onder de verantwoordelijkheid van het Samenwerkingsverband waardoor schakelen mogelijk is, bijvoorbeeld wanneer er bij de bespreking van de leerling twijfels bestaan of het transferium een goede plek is voor de leerling. Hierdoor kan besloten worden de leerling toe te leiden naar andere plusvoorzieningen, bijvoorbeeld rebound. Of het blijkt dat er helemaal geen sprake is van een crisis. Doel van deze werkwijze is er voor te zorgen dat leerlingen op maat worden toegeleid naar die voorziening die het beste bij de leerling past.

In eerste instantie richt het Transferium zich op het beheersen en indien mogelijk het oplossen van de crisis. De leerling moet tot rust komen, schoolvaardig worden en indien nodig opnieuw in het schoolritme gebracht worden. Dat kan soms ver gaan. Een voorbeeld hiervan is dat de allereerste leerling bij het transferium een leerling was die 's ochtends niet uit zijn bed wenste te komen. Het bleek niet zinvol dat ouders de leerling uit bed haalden, want daardoor ging hij nog steeds niet naar school. Een medewerker van het Transferium is toen iedere ochtend naar de woonsituatie van de leerling gegaan en met hem in gesprek gegaan om hem stapsgewijs, met succes, weer naar school te laten gaan.

Het is duidelijk dat deze taakstelling meer vraagt dan alleen maar een didactische of onderwijskundige benadering van de leerling. Voor de uitvoering van deze taakstelling is ook expertise, kennis en ondersteuning nodig vanuit de jeugdzorg en jeugdhulpverlening. Daarom is in het team van het Transferium zowel onderwijs als jeugdhulpverlening (Kompaan en De Bocht) opgenomen. Op die manier kan een integrale werkwijze worden gerealiseerd.

Succes Transferium

- Kleine PCL zorgt voor een snelle procedure.
Een voorbeeld: een leerling is woensdag aangemeld, vrijdag besproken, dan de intake op maandag en dan aansluitend op de intake kan de leerling, als er plek is, op het transferium blijven en starten.
- Het Transferium levert maatwerk.
Een voorbeeld van maatwerk is een apart programma voor een leerling om in het schoolritme te komen: "als jij vier dagen op tijd bent, dan mag je de vijfde dag wat later binnenkomen". Zo'n programma doet het transferium alleen wanneer dat helpt om die leerling die vier dagen naar school te laten komen. Het zijn namelijk soms leerlingen die een half jaar, soms een jaar thuis hebben gezeten.

Aandachtspunten

- In kleine PCL
 - Verliezen van grote lijn door intensief met de leerling bezig te zijn;
 - De omschrijving van het begrip crisis. Het komt regelmatig voor dat niet duidelijk is wie in crisis is: de school, de ouders, de leerling of de hulpverlening. Dat betekent, afhankelijk van de interpretatie van de crisis, dat er nagedacht moet worden over welke hulpverlening er ingezet wordt.
- Transferium
 - De leerling blijft ingeschreven op de reguliere school en die school is wel degelijk verantwoordelijk voor het aanleveren van schoolse taken en onderwijsleerpakketten. Als de leerling bij het Transferium zit, dan moet de school zorgen voor het aanleveren van spullen, materialen en dergelijke. Hier dient blijvende aandacht voor te zijn, omdat vaak gedacht wordt dat wanneer een leerling op het Transferium terecht komt, deze niet meer terug zal keren naar de reguliere school.

Toekomst

- De wens is om een onafhankelijk iemand aan de kleine PCL toe te voegen, die de procedures in de gaten houdt.

Subsidie en Borging

Financiering voor de uitvoering van het Transferium komt vanuit het ministerie van OCW. De opzet (werkgroep, projectplan, analyse welke doelgroep) en realisatie van het Transferium is betaald uit VSV subsidie van de provincie Noord-Brabant.

Voor volgend jaar staat er 30 miljoen voor wijk scholen en plusvoorzieningen in de plannen van het Kabinet. Dit komt neer op ongeveer 1 miljoen euro voor Tilburg. Binnen de begroting is dat ook ongeveer het bedrag dat nodig is om jaarlijks een aantal van de plusvoorzieningen zoals het Transferium, AKA en diplomagerichte trajecten in stand te houden. Vanaf 2012-2013 gaat het om een integratie van het beleid 'voorkomen voortijdig schoolverlaten' en de Plusvoorzieningen.

De verwachting is dat verbinding gezocht zal worden met Passend Onderwijs. Tot 2014 is financieel gegarandeerd dat het Transferium haar taken kan uitvoeren. De verwachting is dat vanaf 2013 reeds gezocht zal worden naar een continuering en nieuwe positionering van deze voorziening. Het ligt voor de hand dat dan een en ander ook in relatie gebracht wordt met de ontwikkelingen van Passend Onderwijs.

Rebound – MBO Expertise programma

Het MBO Expertise programma is bedoeld voor leerlingen in het MBO die dreigen uit te vallen door voornamelijk gedrags- en motivatieproblemen. Lang is er gestreefd naar het opzetten van een aparte fysieke voorziening voor deze leerlingen. Uiteindelijk is er, om diverse redenen, gekozen voor een meer virtuele (en netwerk-) voorziening waarin expertise gebundeld is. De benodigde ambulante zorg wordt verleend via de eigen mogelijkheden op de eigen school van de leerling. In 2010 zijn er drie pilots uitgevoerd. Op basis van de ervaringen uit de pilots vindt uitbreiding plaats naar de andere MBO-scholen.

Het regiepunt vanuit ROC-AKA- Wildstraat (Tilburg) verzorgt de aanmelding, selectie en toewijzing van leerlingen naar het dienstenpakket (begeleiding, gedragsverandering, coaching). De linking pin is de zorgcoördinator/trajectbegeleider.

Tevens verzorgt het regiepunt ook de begeleiding van docenten. Vanuit de drie onderdelen van het ROC Tilburg en MBO De Rooi Pannen (economie/handel en gezondheidszorg) is er waardering voor de steun aan docenten. Aanbieders van het dienstenpakket zijn GGZ Breburg, GGD Hart voor Brabant en Kompaan en De

Bocht. Naast ondersteuning aan docenten is het ook mogelijk dat leerlingen ondersteuning en begeleiding ontvangen.

In het najaar van 2011 staan de volgende activiteiten ingepland:

- afspraken maken over inkoop van uren
- uitrol in andere MBO scholen (vanuit gelden van de Plusvoorzieningen)
- de reboundvoorziening een plek geven in zorgstructuur

Rebound Plus

Er is overeenstemming bereikt over een rebound plus. Hierin zijn Op de rails, Herstart en Rebound Midden-Brabant geïntegreerd. Rebound Plus integreert de activiteiten van deze drie instellingen/organisaties en probeert meer dan de afzonderlijke projecten toe te werken naar maatwerk wat betreft inhoud, programma en duur.

Toekomst

De verwachting is dat vanaf 2013-2014 gewerkt gaat worden aan een verdere integratie van de huidige voorzieningen, waarbij de beschikbare kennis en expertise over de opvang en begeleiding van jongeren geïntegreerd wordt.

Kwaliteitsbewaking

Het Samenwerkingsverband VO Midden-Brabant heeft samen met de gemeente en de instellingen voor zorg en jeugdhulpverlening de Notitie Richtlijnen Zorgstructuur 12+ ontwikkeld. Het doel van de zorgstructuur is om de leerlingen zoveel mogelijk binnenboord te houden en goede afspraken te maken tussen onderwijs en instellingen voor zorg en jeugdhulpverlening over regievoering en afstemming in de zorg- en adviesteams (ZAT). De kwaliteit van de zorgstructuur en van de ZAT's is van groot belang hierbij. Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) heeft de opdracht gekregen een onderzoek uit te voeren naar de kwaliteit van het functioneren van de ZAT's. Dat onderzoek heeft plaatsgevonden in het schooljaar 2010-2011. Naast een schoolgebonden rapportage is er ook een regiorapportage opgesteld. Per ZAT zijn er afspraken gemaakt voor de verdere ontwikkeling en professionalisering van de deelnemers aan het ZAT. Aangegeven is dat vooral gewerkt moet worden aan het toepassen van een meer handelingsgerichte methodiek, waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium adviezen gegeven kunnen worden over de begeleiding van leerlingen met complexe hulpvragen.

De volgende activiteiten met het Nji zijn voor 2011-2012 ingepland:

- twee studiedagen voor vertegenwoordigers ZAT en onderwijs en zorginstellingen over de inrichting van de ZAT's en de handelingsgerichte methodiek
- Training on the job, waarbij door medewerkers van Nji gerichte adviezen worden gegeven na observatie van een ZAT-bespreking
- Diverse scholings- en trainingsactiviteiten gericht op het versterken van de zorgstructuur.

Algemene successen van het project

- De kracht van alle voorzieningen is de integratie van onderwijs, de integratie van expertise uit de jeugdzorg en de jeugdhulpverlening. De leerling staat in deze voorzieningen centraal.
- Een kwaliteitsimpuls voor de zorgstructuur en de versterking van de kwaliteit van de ZAT's.
- Met bestuurders binnen het samenwerkingsverband is de ontwikkeling van Plusvoorzieningen besproken. Deze Plusvoorzieningen bestaan naast het reguliere onderwijs voor leerlingen van het VO en voor MBO die er even uit moeten en waar bijvoorbeeld gedragstrainingen voor nodig zijn. Daar ziet men de meerwaarde van in. Er is gekozen voor een integrale aanpak, zodat structureel de beste voorzieningen voor de regio gecreëerd zijn, die dan ook geborgd kunnen worden. Hiervoor hebben alle betrokken partijen om dezelfde tafel gezeten om de krachten te bundelen. Een concrete uitkomst is het Transferium. Alle betrokken om één tafel om de krachten te bundelen vergt de nodige creativiteit, maar het werkt uiteindelijk wel.

4 Projecten in de praktijk in Zuidoost-Brabant

Van uitval naar startkwalificatie (deel 1 & deel 2)

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
REC 3.18	Zuidoost- Brabant	Versterken zorgstructuur	3 REC's en 1 ROC	Dhr. D. Langenhuijsen

In de wereld van de Regionale Expertise Centra's (REC's) draait het om het individu. Tijdens de geboden onderwijsactiviteiten staat de leerling en het realiseren van zijn onderwijswensen centraal. Op het ROC Eindhoven doet men dit ook, echter daar blijkt dat voor veel leerlingen met een leerlinggebonden financiering (LGF oftewel rugzakje) de wereld van het ROC te groot en niet goed te overzien is. Daarnaast is het competentiegericht onderwijs lastig voor deze leerlingen. Werken aan veel verschillende opdrachten en in verschillende groepen is voor deze leerlingen moeilijk. Hierdoor ontstaan er achterstanden in het werk en neemt de motivatie af. Deze groep heeft meer begeleiding nodig. Bij de start van het project had het ROC onvoldoende uitgewerkte begeleiding- en ondersteuningsmogelijkheden voor oud-leerlingen van een REC-school en LGF-leerlingen vanuit het reguliere voortgezet onderwijs. Het gevolg was dat een groot percentage oud leerlingen (van het REC) voortijdig de opleiding van het ROC verliet. Uit het verleden blijkt dat dit zelfs kan oplopen tot zo'n 80 procent. Als deze leerlingen uitvallen belanden ze vaak thuis of bij sociale voorzieningen (dagbesteding). Gevolgen van uitvallen voor een groot deel van deze groep zijn: last van psychische, suïcidale en/of psychotische klachten en een grote kans terecht te komen in de zware hulpverlening.

De Berkenschutse (cluster 3 school LZK met afdeling cluster 4 voor ASS-leerlingen (Autisme Spectrum Stoornis) op havo/vwo niveau) en het ROC Eindhoven hebben met het project 'Van uitval naar startkwalificatie' geprobeerd te streven naar een betere begeleiding van deze groep leerlingen met een leerlinggebonden financiering. Doelen van het project zijn:

- het aantal oud-leerlingen van de Berkenschutse dat voortijdig het ROC verlaat verminderen
- een betere afstemming tussen REC 3 en het ROC Eindhoven.

Leerlingen die niet voortijdig het ROC verlaten hebben een grotere kans op de arbeidsmarkt en een kleinere kans om in de hulpverlening terecht te komen. Dit project liep in juni 2010 af. Tijdens het project is een perspectief benoemd, namelijk het opzetten van een clusterbrede zorgstructuur voor alle leerlingen met LGF binnen ROC Eindhoven. Hiervoor is ook een subsidie aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant onder de titel 'Van uitval naar startkwalificatie, deel 2'. In deel 2 is de samenwerking uitgebreid met REC 2 en 4.

Van uitval naar startkwalificatie (deel 1)

Het project bestaat uit een traject dat een leerling van de Berkenschutse (REC 3) doorloopt in zijn laatste jaar tot en met start van de voortgangsbegeleiding op het ROC. Dit is als een standaardpakket ontwikkeld, maar de verschillende fases bevatten veel maatwerk. Het traject bestaat uit 15 fases (zie tabel 1).

Voor dit project is een medewerker van de Berkenschutse verbonden aan een medewerker van het Steunpunt Studie en Handicap (van het ROC).

Succes

Medewerkers van de Berkenschutse hebben op bijna alle 23 ROC scholen gesprekken gevoerd met alle betrokken partijen. De verschillende samenwerkingsinitiatieven hebben geleid tot een samenwerkingsovereenkomst tussen de partners in het project. Daarbij is een traject opgesteld (zie tabel 1) waarin de overdracht en begeleiding van leerlingen vastgesteld is en de geboden zorg op de Berkenschutse gekoppeld is aan die van het ROC Eindhoven. De kans op het succesvol afronden van de opleiding voor een leerling van de Berkenschutse is hiermee vergroot. Uit de resultaten van deel 1 is geconcludeerd dat het project verbreed moest worden tot alle LGF leerlingen. Hiervoor is onder de naam 'Van uitval naar startkwalificatie deel 2' een vervolg project gestart.

Tabel 1 Fases in de doorstroom

Fase	Wat?	Wanneer
1	Loopbaanoriëntatie bij decaan	September
2	Bezoek aan onderwijsbeurs	Oktober
3	Twee weken stage	November
4	Keuzemoment	December
5	Bezoek open dag ROC Eindhoven	Januari
6	Meeloopdag op ROC Eindhoven	Februari
7	Aanmelding bij ROC Eindhoven	Maart
8	Intake op ROC Eindhoven	April
9	Advies over plaatsing ROC Eindhoven	Mei
10	Aanmelding Dienst Ambulante Begeleiding	Mei
11	Concept Handelingsplan	Juni
12	Terugkoppeling van examen	Juni/Juli
13	Start begeleiding op ROC Eindhoven	September
14	Terugkoppeling door studentbegeleider naar Steunpunt Studie en Handicap	Elke 3 maanden
15	Melding bij uitstroom aan Steunpunt Studie en Handicap	

Van uitval naar startkwalificatie (deel 2)

In deel 2 van het project wordt clusterbreed de begeleiding van studenten met een indicatie verder geoptimaliseerd. Naast cluster 3 werken ook cluster 2 en 4 samen met het ROC Eindhoven om het voortijdig schoolverlaten te verminderen. De vertegenwoordigers zijn REC ZeOn (cluster 2), REC Zuidoost-Brabant 3-18 (cluster3) en REC Chiron (cluster 4).

Leerlingen met een LGF die willen doorleren binnen het ROC Eindhoven worden door deze samenwerkende partners extra ondersteund. Inzet hierbij is dat jongeren extra worden uitgedaagd om hun talenten zo veel mogelijk te benutten. Door de ervaringen op het gebied van de begeleiding van leerlingen te bundelen, vergroten ze de kans op het succesvol afronden van de opleiding.

Doelstellingen van het project zijn:

- Verbetering aanbrengen in de warme overdracht vanuit het V(S)O met een LGF naar de scholen van ROC Eindhoven.
- Het maken van sluitende afspraken met REC's, V(S)O scholen en de scholen van ROC Eindhoven om de intrede- voortgang- en uitrede begeleiding te verbeteren door deze af te stemmen.
- Te komen tot een afgestemd begeleidingsmodel dat voortijdige uitval van leerlingen met een beperking tegen gaat.

- Terugdringen van voortijdig schoolverlaten van deze groep leerlingen en zorgen dat zij succesvol zijn in het vinden van passend werk.

Het benoemde resultaat is dat de REC's en ROC Eindhoven een passend begeleidingsmodel voor leerlingen met een indicatiestelling hebben ontwikkeld.

Effect

De projectgroep ziet dat meer leerlingen binnen de opleiding blijven dan voorgaande jaren. Er is een verbetering merkbaar in de doorstroom van LGF-leerlingen van leerjaar 1 naar leerjaar 2. Bij een aantal leerlingen is het zelfs gelukt ze te laten plaatsen bij een bedrijf. Het project heeft hier duidelijk aan bijgedragen door het bundelen van ervaringen en expertise op het gebied van de begeleiding van leerlingen.

Succes

Het project heeft een aantal successen behaald:

1. Er zijn meer leerlingen met een LGF-beschikking in beeld op het ROC Eindhoven. De dialoog tussen de verschillende partijen zorgt voor een meer verantwoorde plaatsing van leerlingen.
2. Om de leerlingen te helpen bij het kiezen van een passende opleiding is er een matrix ontwikkeld, waarin de eigenschappen van de opleiding vermeld staan.
3. Er zijn procedures en formulieren met betrekking tot de aanmelding, warme overdracht en intake van LGF-leerlingen uit de clusters 2, 3 en 4 ontwikkeld en deze worden uniform gehanteerd.
4. Er is een sluitend zorgmodel ontwikkeld voor leerlingen met een LGF.
5. Er zijn afspraken gemaakt over de inzet van medewerkers op de betrokken scholen. De rollen van de LGF begeleider, de studentbegeleider, de ROC docenten en de loopbaanbegeleider zijn beschreven. Tevens zijn er afspraken over het inbrengen van casuïstiek in het zorgteam LGF.

Een belangrijk succes van het project is dat de betrokkenen elkaar steeds beter weten te vinden en het onderlinge vertrouwen groeit. Ook zijn er stappen gemaakt met de aansluiting op het ZAT.

Beren op de weg

Ondanks al deze successen, zijn er ook aandachtspunten te benoemen. Zo gaat het proces langzamer dan betrokkenen graag zouden willen. Het betreft namelijk een samenwerking tussen verschillende complexe autonome organisaties met verschillende culturen en doelgroepen. Een goede samenwerking tussen zulke diverse partners vraagt tijd.

Door de verschillende culturen van de organisaties is de communicatie en de praktische vertaalslag soms moeilijk te maken naar de medewerkers op de werkvloer. Om hier meer structuur in aan te brengen is de projectgroep een heldere interne en externe communicatiestructuur aan het ontwikkelen.

Een ander aandachtspunt betreft de grootte van de doelgroep. Het gaat bij dit project om een groep van ongeveer 300 leerlingen van de in totaal 23.000 leerlingen van het ROC Eindhoven. Dit is een kleine, maar qua samenstelling gevarieerde groep leerlingen. Er lopen meerdere projecten tegen voortijdig schoolverlaten op het ROC. Deze projecten richten zich echter voornamelijk op externaliserende (naar buiten gerichte of op anderen gerichte) (gedrags)problematiek van grotere groepen leerlingen.

In de toekomst heeft het ROC meer vrijheid bij de verdeling van de gelden. Betrokkenen zijn bang dat er dan vooral voor projecten gekozen wordt die een grotere, meer zichtbare doelgroep hebben en dat deze kleine groep leerlingen met LGF vergeten wordt. Het 'vergeten' van deze doelgroep kan versterkt worden doordat de rugzakjes verdwijnen. Hierdoor is deze groep straks minder makkelijk te monitoren.

Dat er in de toekomst bezuinigd gaat worden, kan een groot probleem worden voor de extra begeleiding die deze leerlingen nodig hebben. Mogelijke gevolgen van de bezuinigingen zijn een minder uitgebreide begeleiding van mindere kwaliteit. Dit kan ontstaan doordat er mogelijk minder gebruik gemaakt wordt van de kennis en inzet van de REC's op het ROC. Een mogelijke optie is dat het ROC kiest om eigen mensen op te leiden.

Gemeenten worden belangrijker in de verdeling van extra gelden, het is daarom voor de REC's belangrijk om hun activiteiten daar goed onder de aandacht te brengen. Dit is echter lastig omdat de regio voor speciaal onderwijs erg groot is.

Het project richt zich naast de instroom op het ROC ook op de interne doorstroom op het ROC en de uitstroom naar de arbeidsmarkt. Ondanks alle goede zorgen op de REC's en bij de overdracht naar het ROC, kan het op het ROC of in de uitstroom naar de arbeidsmarkt alsnog mis gaan. Het uitstromen naar de arbeidsmarkt is voor deze leerlingen een enorm probleem, omdat ze moeilijk mee kunnen komen. Een groot deel van de leerlingen met een LGF is zeer afhankelijk van de 'goodwill' van bedrijven om een goede baan te vinden. Meer begrip en ondersteuning bij mensen in het bedrijfsleven voor jongeren met deze beperkingen moet worden verkregen om dit te verbeteren. De projectgroep is bezig om ook voor de doorstroom op het ROC en de uitstroom naar de arbeidsmarkt protocollen te ontwikkelen.

Subsidie en borging

Het project loopt aan het einde van het jaar af. De betrokkenen zouden het project graag door willen zetten. Op den duur zal het resultaat van het project ingebed moeten zijn in de reguliere werkzaamheden op de werkvloer, maar zo ver is het volgens betrokkenen nog niet. Bij de beleidsmakers en studentenzaken gaat dit steeds beter, maar het is een stuk lastiger om het project in te laten dalen op de enorme werkvloer van het ROC. Subsidie is daarbij van belang, om de inbedding van het project te coördineren.

De waarborging van het project is niet formeel vastgelegd, maar het werkklimaat bij betrokken partners is zo dat bij het wegvallen van medewerkers, anderen het overnemen. Tevens wordt er gewerkt aan een implementatieplan.

Versterken zorgstructuur en aansluiting daarvan op CJG

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
RSV-VO	Zuidoost-	Versterken	alle VO scholen	Dhr. G. van der
Eindhoven-	Brabant	zorgstructuur	RSV Eindhoven	Wende
Kempenland			Kempenland	

Binnen het regionaal samenwerkingsverband VO Eindhoven Kempenland is bekend dat een groot aantal leerlingen af- en uitstroomt, maar het is niet duidelijk hoe groot dit aantal is. Daarnaast zijn er in de regio een groot aantal overlegstructuren waarin zorg- en risicoleerlingen worden besproken. Onduidelijk is de samenhang en de overlap van de diverse structuren. Ook maakten ten tijde van de subsidieaanvraag de havo/vwo scholen nog geen gebruik van de bovenschoolse zorgstructuur van het RSV-VO.

RSV-VO Eindhoven De Kempen heeft een subsidie aangevraagd om bovenstaande knelpunten op te lossen. Het samenwerkingsverband heeft een missie opgesteld voor dit project (zie kader).

Er zijn vier deelprojecten opgestart:

1. Verdere ontwikkeling van het ZAT en de aansluiting op CJG en overige netwerken;
2. Verbeteren van de overgang VMBO – MBO;
3. Realiseren van digitalisering van instroom-, doorstroom- en uitstroomprocedures;
4. Versterken van functioneren Centraal Loket Zorgleerlingen en Permanente Commissie Leerlingenzorg.

Binnen de vier deelprojecten worden de volgende thematieken gedeeld:

- Stroomlijnen van verschillende onderdelen in het samenwerkingsverband
- Samenwerken tussen basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs
- Samenwerking tussen ZAT's en de overige structuren
- Communicatie en doorstroom
- Kritische blik op de interne kwaliteit.

Effecten en successen

De successen van het project 'Versterken zorgstructuur en aansluiting daarvan op het CJG' zijn op te splitsen naar successen per deelproject en successen voortvloeiend uit alle deelprojecten (indirecte resultaten).

Het succes van deelproject 1 is dat bij het casusoverleg van het CJG de scholen aansluiten. Daarnaast heeft het deelproject twee formats opgeleverd waarmee de zorgcoördinatoren inzicht hebben in de kwaliteit van hun ZAT en beschikken over een overzicht van de taken. De zorgcoördinatoren hebben bij elkaar ook een audit uitgevoerd aan de hand van het format over de kwaliteit van het ZAT. Effect hiervan was dat zorgcoördinatoren elkaar beter hebben leren kennen, maar ook structuren op andere scholen gezien hebben. Deelprojecten 2, 3 en 4 leveren alle drie een webapplicatie op of een onderdeel van een webapplicatie. Alle scholen in het samenwerkingsverband maken gebruik van de applicaties. Een kracht van deze systemen is de verbinding met de gemeentelijke systemen (waaronder leerplicht), die zich ook bezig houden met voortijdig

Missie

Het project 'terugdringen voortijdig schoolverlaten' wil een oplossing bieden waarmee:

De schoolinterne zorgstructuur wordt versterkt, doorlopende zorglijnen worden gerealiseerd tussen zowel VO-scholen onderling als tussen VMBO en MBO, het RSV-VO een volledig zicht heeft op zorgleerlingen en een adequate afstemming plaatsvindt met jeugdhulpverlening, waarbij het CJG als spil functioneert, teneinde het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen.

schoolverlaten. Er is zelfs interesse vanuit andere scholen in Noord-Brabant, buiten Eindhoven en De Kempen.

Indirecte resultaten zijn:

- Er zijn sterkere verbindingen met het CJG verkregen door de aansluiting met het ZAT;
- Met leerplicht zijn er sterkere verbindingen ontstaan door het gezamenlijk werken met één applicatie;
- Door gemeenschappelijke ontwikkelingen in de regio hebben de partners in het netwerk elkaar leren kennen en weten elkaar gemakkelijker te vinden. Er zijn nu verbindingen tussen het lokale veld, het onderwijs en de geïndiceerde jeugdzorg;
- Er is een verbinding gelegd tussen het VSV project en het project Jeugdzorg dichterbij onderwijs. Dit heeft geleid tot twee extra organisaties die een dienstverleningsovereenkomst hebben ondertekend, namelijk het CJG en Combinatie Jeugdzorg;
- Doordat partners elkaar beter kennen, zijn de samenwerkingsverbanden VO Eindhoven en Helmond ook gevraagd aan te schuiven bij het project "De Corporatie". Dit is een project van twee organisaties van maatschappelijk werk, Lumensgroep Eindhoven en de Lev-groep Helmond samen met Combinatie Jeugdzorg en BJ Brabant. Zij hebben de koppen bij elkaar gestoken en gaan zich oriënteren op passend onderwijs.
- Een indirect resultaat van de verbinding tussen de zorgstructuur en het CJG is elkaar kunnen betrekken bij het signaleren. Alle scholen zijn bekend met Zorg voor Jeugd, ze weten hoe ze er mee om moeten gaan en ze werken ermee.

Een tip voor alle andere projecten: probeer vanaf dag 1 op alle lagen draagvlak te creëren, dat maakt de communicatie makkelijker. Zoek elkaar op, communiceer goed en blijf op de hoogte van wat er regionaal speelt.

Webapplicaties

De belangrijkste resultaten die behaald zijn met de subsidie van de provincie is de realisatie van drie webapplicaties:

1. Aansluiting VMBO – MBO
Binnen deze applicatie is er een verbinding gelegd met de gemeentelijke systemen. Leerplichtambtenaren kunnen inloggen op de applicatie en zien welke leerlingen uit de woonplaats wel of niet zijn aangemeld bij een ROC. Daarnaast is het doorstroomportfolio gekoppeld aan deze applicatie.
2. VO –VO
Om informatie over zij-instromers te kunnen overdragen is een nieuw digitaal onderwijskundig rapport ontwikkeld. De wensen van scholen zijn geïnventariseerd om leerlingen bij instroom, doorstroom en uitstroom in beeld te brengen. Deze wensen zijn ook verwerkt in de applicatie.
3. Aanmelding Centraal Loket Zorg (CLZ)
Het bij punt 2 genoemde onderwijskundig rapport is ook in gebruik genomen voor de aanmeldingen bij het Centraal Loket Zorg. De applicatie is een monitoringssysteem voor leerlingen die worden aangemeld bij het CLZ. Scholen kunnen leerlingen digitaal aanmelden voor bovenschoolse hulp vanuit het samenwerkingsverband.

Alle drie de applicaties heeft RSV-VO in eigen beheer ontwikkeld.

Beren op de weg

Het project kent geen echte knelpunten. Natuurlijk is er voor het bereiken van de resultaten wel wat duw- en trekwerk nodig geweest.

“Vanuit het samenwerkingsverband zijn we erg verbonden op alle lagen en niveaus tussen en binnen de scholen. En aan deze verbindingen wordt ook gewerkt. Dus als het soms even stroef gaat, weet je ook tegen welke kant je op moet duwen om het voor elkaar te krijgen. Je hebt altijd wel iets van afstemmingsproblemen, je spreekt niet altijd de zelfde taal, dat het project even stukt en dat je moet puzzelen om verder te gaan”.

Een belangrijk knelpunt in het onderwijs is de beschikbare tijd in alle lagen van het onderwijs. Deze projecten komen bovenop het bestaande werk. Alles wat in een bestaand overleg geregeld kan worden, dient daar geregeld te worden. Vanuit de landelijke middelen is er een contactpersonenoverleg. Vanuit het provinciale project is hierop aangesloten. “Grootste knelpunt hiermee aangepakt: tijd!”

Subsidie en borging

De digitale applicaties borgen zichzelf, omdat ze hun meerwaarde aantonen. Hierdoor zijn mensen bereid te investeren. De applicaties zijn relatief goedkoop, omdat de applicaties zonder winsttoegmerk worden gedraaid. De systemen hebben een eigen licentie. Er zijn alleen eenmalige ontwikkelkosten en daarna is het systeem van het samenwerkingsverband.

Borging van overleg tussen zorgcoördinatoren.

Het overleg tussen de zorgcoördinatoren is een structureel overleg. De audit tussen de zorgcoördinatoren is nog niet geborgd, maar de voorzitter van het zorgcoördinatorenoverleg kan zich wel voorstellen dat deze audit vaker, eventueel in andere koppels, uitgevoerd zal worden.

Intensieve coaching ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
ROC Ter Aa	Zuidoost-Brabant	Practice based methode	4 VO-scholen en 1 ROC	Mw. A. Coolen

In 2009 is op het ROC ter AA het VSV2-project gestart. De centrale gedachte van dit project is het voortijdig onderkennen dat de overstap VMBO – MBO voor een aantal leerlingen een risicofactor is om voortijdig schoolverlater te worden. Kenmerken van het project zijn:

- Positieve aandacht geven aan leerlingen
- Als coach een vertrouwensband opbouwen, zonder nadruk te leggen op het zijn van een afgevaardigde van de school

De heer K. Curfs (VSV-Coach Vakcollege Dr. Knippenberg) heeft samen met ROC Ter AA een afspraak de risicostudenten te verbinden aan het ROC om uitval te voorkomen. Hiervoor werden in eerste instantie landelijke middelen gebruikt.

Sinds 2010 heeft het project een subsidie van de provincie Noord-Brabant en is vanuit het project het voortgezet onderwijs (VO) benaderd. Het resultaat is dat vier VO scholen nu samenwerken met het ROC.

Uitvoering van project

Risicoleerlingen worden het laatste half jaar van het VMBO begeleid tot halverwege het eerste leerjaar van het MBO (looptijd is van januari tot januari).

De doelgroep van het project zijn leerlingen die binnen de volgende risicogroepen vallen:

1. De algemene risico's van voortijdig schoolverlaters (zie document NJi);
2. Het risico van geen leerbaan bij een BBL opleiding⁹;
3. Te laat of geen inschrijving op het ROC;
4. Gezakt voor de opleiding.

Deze risico's worden bijgehouden en per risico wordt actie ondernomen. Vanaf het vierde jaar VMBO wordt het gedrag van de leerlingen bijgehouden. Een voorbeeld van bijhouden van gedrag: bezoekt een leerling een open dag op een ROC.

Verlooptraject voor leerlingen

In samenwerking met ouders en de leerling wordt een coachplan opgesteld. Dit plan wordt overgedragen aan het ROC met toestemming van ouders en leerling om de gegevens te delen. Privacy is in mindere mate een probleem, omdat ouders participeren in het coachtraject.

Het coachtraject duurt ongeveer een jaar. Voor leerlingen die daarna nog coaching behoeven, bekijken de betrokkenen bij het VSV2-project of deze leerlingen eventueel aan een ander project overgedragen kunnen worden (bijvoorbeeld aan het project Match mentor). De leerlingen worden nu in ieder geval opgevangen wanneer ze na een jaar nog hulp nodig hebben.

Naast de risicoleerlingen die vanuit de op het project aangesloten VO-scholen komen, zijn er leerlingen die buiten het project om gecoacht worden. Het betreft bijvoorbeeld leerlingen die niet vanuit de aangesloten VMBO's komen of leerlingen die al op het ROC Ter AA gestart zijn en daar risicogedrag wat kan leiden tot voortijdig schoolverlaten laten zien. Een derde groep voor het coachtraject zijn havo-leerlingen. Gesignaleerd wordt dat meer havo leerlingen doubleren of naar het MBO gaan. Op dit moment is het VSV2-project vooral

⁹ Beroeps Begeleidende Leerweg

voor leerlingen met niveau 1 en 2 bedoeld, havo-leerlingen komen al snel op niveau 4 terecht. De mogelijke risico's worden belangrijker gevonden dan het schoolniveau van de leerling.

Effect

In schooljaar 2009-2010 is het uitvalspercentage vastgesteld op 7%. De schooljaren daarvoor lag het uitvalspercentage tussen de 25% en 28%.

Successen

Het coachingsproject levert samen met het doorstroomportfolio een bijdrage aan snelle informatie over leerlingen, een goede band met de leerlingen, ouders en mentors, snelle signalering van problemen en het direct aanpakken van problemen. De signalering en inbreng van de mentor is belangrijk, informatie wordt gedeeld en er is betrokkenheid. Voor het ROC zorgen elke 20 leerlingen die binnenblijven voor één fte-plaats (volledige baan). Voor het VMBO is dit een minder duidelijk voordeel, omdat leerlingen niet blijven, maar na het diploma overstappen naar het MBO.

Beren op de weg

Binnen het project is een aantal aandachtspunten te benoemen. Het eerste aandachtspunt is de transfer van het project naar andere vo-scholen. Bij iedere nieuwe school dient bij het beginpunt gestart te worden: uitleggen van de methodiek, leren kennen van de zorgstructuur van de school en het samenbrengen van mentoren, decanen en ZAT's.

Bij de transfer dient rekening gehouden te worden met weerstanden van mentoren en studieloopbaanbegeleiders. Voor hen is niet duidelijk wat de coaches komen doen en wat hun taakomschrijving is. De basiskennis over het programma blijft soms bij het management liggen en wordt niet altijd doorgecommuniceerd naar de medewerkers waardoor het moeilijker is om je plek als coach te verwerven binnen de school. Voorbeelden van weerstanden zijn "stempels geven" en "kunnen wij dat zelf niet?". Het is belangrijk om als coach je eigen positie te bepalen en niet de rol van een studieloopbaanbegeleider of mentor over te nemen.

De oplossing die ROC Ter AA heeft bedacht zijn folders voor de professionals en de leerlingen met toelichting op /uitleg over hun functie.

Andere knelpunten:

- Er bestaat een mogelijkheid dat er tussen de leerling en de coach geen klik is. De intake wordt daarom gedaan door 2 coaches.
- Sommige leerlingen willen geen begeleiding. Coaches geven deze dan ook niet. Zij kunnen er wel voor kiezen om een leerling te blijven volgen (eventueel op afstand via de studieloopbaan-begeleider) om er zeker van te zijn dat deze leerling geen schoolverlater wordt.
- Niet alle leerlingen zijn naar het ROC Ter AA gegaan, terwijl zij wel het voortraject (dat start in februari VMBO 4) hebben doorlopen. Hierdoor wordt het traject niet afgemaakt. Ouders en leerlingen worden dan alsnog geadviseerd om naar ROC Ter AA te gaan.

Subsidie en borging

Op dit moment is H. Tops (VSV-coach - Team Intake, Begeleiding en Zorg) bezig met het opstellen van de methodiekbeschrijving. Zij beschrijft de resultaten met als doel dit project in ieder geval als 'good practice' in beeld te brengen. Dit dient ook als advisering naar het College van Bestuur om de borging na de subsidie van de provincie Noord-Brabant goed te regelen en een abrupt einde van het project te voorkomen. Er worden op dit moment gesprekken gevoerd tussen het ROC en de VO-scholen om te kijken naar een vervolg van het VSV2-project. Wanneer de VO-scholen bereid zijn een vervolg te geven aan de samenwerking en willen inzetten op het VSV2-project, zullen er afspraken worden gemaakt om het project voort te zetten. Hierbij zullen afspraken moeten worden gemaakt over de verdere implementatie van het VSV2-project, in zowel het ROC Ter AA als de samenwerkende VO-scholen. Naast de bereidheid van de betrokken directies, zullen de VSV-coaches ook een belangrijke rol spelen om zichzelf te positioneren.

Van zorgstructuur tot begeleidingscultuur

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
ROC Eindhoven	Zuidoost- Brabant	Versterken zorgstructuur	5 MBO's	Mw. N. van Berkum

In april 2008 is ROC Eindhoven gestart met de harmonisering van een ROC-brede zorgstructuur. Aan de basis van deze zorgstructuur staat de loopbaanbegeleider, in het midden staan de studentenbegeleider en Dienst Studentenservice en aan de top van de piramide staat het ROC-brede Zorg en Adviesteam (ZAT). Deze piramide diende op alle scholen binnen het ROC Eindhoven en bij de Dienst Studentenservice te gaan functioneren als een vangnet onder de algehele opleiding. Het schooljaar 2008-2009 kenmerkte zich door de verdere inrichting van onderdelen van deze zorgstructuur, het aanscherpen van contacten met externe samenwerkingspartners en het opstellen en beschrijven van ROC-brede werkprocessen ter ondersteuning van de totale implementatie. Daarnaast werden externe partners uitgenodigd om hun expertise te delen ter versterking van de professionaliteit van loopbaanbegeleiders, studentenbegeleiders en studentenadviseurs.

In 2010 bleek in de verschillende ROC instellingen een grote diversiteit te bestaan in de functieschaal, de professionaliteit en de positie van tweedelijns begeleiders. Omdat het ROC Eindhoven iedere student - ongeacht welke school binnen het ROC - dezelfde zorg en begeleiding wilde bieden, ontstond de noodzaak om ROC-breed sturing te geven aan een verdere harmonisering van de zorgstructuur en begeleidingscultuur. Tevens was er behoefte aan meer deskundigheidsbevordering van de mensen binnen de zorgstructuur en Dienst Studentenservice. In 2010 werd daarom het projectplan 'Van zorgstructuur naar begeleidingscultuur' opgesteld en ingevoerd. Dit project werd ondersteund door een aantal organisatieontwikkelingen. In het ROC werden clusters van scholen gevormd en werd parallel aan de harmonisatie van de zorgstructuren het project 'Teamfocus' gestart. Binnen dit project werden steeds meer verantwoordelijkheden bij de teams zelf gelegd. De teams zijn door het ROC Eindhoven verantwoordelijk gemaakt voor de begeleiding van leerlingen. Zij moesten daarbij voldoende worden toegerust, zodat leerlingen niet meer te laat, of juist te snel werden doorverwezen. Het team moet zelf aangegeven wat zij nodig hebben om een leerling te ondersteunen.

In het najaar van 2010 bleek dat een exacte uitvoering van het projectplan 'Van zorgstructuur naar begeleidingscultuur' niet goed meer in te passen was binnen de andere ontwikkelingen, zoals het project 'Teamfocus'. Binnen het project 'Teamfocus' werd het team centraal gezet, kregen zij de verantwoordelijkheid voor de leerling en kon ieder team aangeven welke scholing zij daarvoor nodig hadden, terwijl het project 'Van zorgstructuur naar begeleidingscultuur' uitging van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, een ROC-brede afstemming van het scholingsaanbod en zelfs afstemming tussen de 5 MBO's in de regio. Om die reden is door het ROC Eindhoven gekozen om het project aan te passen en te beëindigen per 31 december 2010.

Effect

De voorlopige cijfers 2010-2011 vallen positief uit voor de regio Eindhoven. Sinds 2008 is er een duidelijke daling zichtbaar in het aantal voortijdig schoolverlaters. De regio Eindhoven loopt nog wel achter op het landelijk gemiddelde. Momenteel loopt er een onderzoek naar de mogelijke oorzaken van het grotere aantal voortijdig schoolverlaters in deze regio.

Het project 'Van zorgstructuur naar begeleidingscultuur' heeft volgens ROC Eindhoven indirect bijgedragen aan de daling van het aantal voortijdig schoolverlaters. Het is niet te zeggen hoeveel leerlingen, dankzij dit project, exact de school niet voortijdig hebben verlaten zonder startkwalificatie. 'Van zorgstructuur naar

begeleidingscultuur' heeft volgens ROC Eindhoven voornamelijk bijgedragen aan de vorming van een brede basis voor een goede samenwerking tussen betrokken partijen.

Succes

Het belangrijkste succes van dit project is volgens ROC Eindhoven het sterke commitment en de verbeterde samenwerking tussen de scholen van ROC Eindhoven onderling, maar zeker ook met alle andere betrokkenen in de zorgketen. Het ROC en de partners kennen elkaar veel beter en hebben het vertrouwen naar elkaar uitgesproken. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt en men verschuift zich niet langer achter verantwoordelijkheden. Door met elkaar om de tafel te gaan, is meer begrip ontstaan voor elkaars werelden, mogelijkheden en onmogelijkheden en is een bovenschoolse, regionale cultuur ontwikkeld.

Dankzij het project zijn er trajecten opgestart voor het versterken van de professionaliteit van loopbaanbegeleiders, studentenbegeleiders en studentenadviseurs. Deze trajecten lopen nog steeds.

De samenwerking met gemeenten loopt steeds beter. ROC Eindhoven en de gemeenten waren in eerste instantie over de onderlinge samenwerking niet tevreden. ROC Eindhoven had met teveel verschillende ambtenaren en wethouders te maken. Naar aanleiding van een aantal gesprekken zijn de lijnen bij gemeenten duidelijker geworden en is het aantal contactpersonen voor het ROC beperkt. De gemeente Eindhoven en het ROC kunnen elkaar nu vinden op diverse niveaus, waardoor de effectiviteit van de samenwerking is versterkt. In de regionale stuurgroep VSV zijn ook de randgemeenten vertegenwoordigd. Op deze manier voelen alle gemeenten zich meer betrokken bij de regionale doelstellingen en kan de contactgemeente Eindhoven haar regierol efficiënt uitoefenen.

Beren op de weg

Het landelijke convenant voortijdig schoolverlaten liep parallel aan het provinciale convenant. Bij het landelijke convenant is door ROC Eindhoven gekozen om scholen aan te laten sluiten bij de eigen ontwikkelingen en bij het provinciale convenant is gekozen om gezamenlijk op te trekken. Dit was erg ambitieus, met name gezien het korte tijdspad. Daarnaast liepen er meerdere projecten, met betrekking tot het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, naast elkaar. Het landelijke en provinciale convenant, alsmede de verschillende projecten zouden meer op elkaar afgestemd moeten zijn, zodat het voor betrokken partijen duidelijker geweest was.

ROC Eindhoven moest niet alleen met alle scholen om de tafel, maar ook met andere partners, zoals gemeenten. Tijdens de start van het project waren de partners dan ook voornamelijk bezig om elkaar beter te leren kennen. Die brede aanpak heeft voor vertraging gezorgd ten aanzien van de projectplannen. Echter, ROC Eindhoven profiteert nu wel van deze aanpak doordat alle partijen elkaar goed kennen en er breed commitment is ontstaan.

ROC Eindhoven zou graag zien dat de rol van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's), als spin in het web bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, groter wordt. Schoolmaatschappelijk werk heeft daar een belangrijke taak in als spil tussen interne zorgteams en de CJG's. Aan deze samenwerking wordt de komende jaren extra aandacht besteed.

De aandacht die er momenteel is voor voortijdig schoolverlaten wordt door ROC Eindhoven als zeer positief ervaren. Echter, het ROC is wel bang dat nieuwe ontwikkelingen zoals Passend Onderwijs zullen leiden tot meer voortijdig schoolverlaters. De doelgroep van ROC Eindhoven wordt met heel veel zorg aan een diploma

geholpen, maar het tempo wordt versneld en de lat wordt voor de jongeren steeds hoger gelegd. Met verschillende projecten tegen voortijdig schoolverlaten, zoals een betere overgang van het VMBO naar het ROC en meer aandacht voor 18+ uitval, probeert ROC Eindhoven iets aan deze zorgen te doen.

Subsidie en borging

ROC Eindhoven heeft er eind 2010 voor gekozen om te stoppen met het project 'vVn zorgstructuur naar begeleidingscultuur'. De aanpak die ROC Eindhoven wilde hanteren, kwam niet langer overeen met de richtlijnen van de subsidie. Maar er is gebleken dat de, mede door dit project gerealiseerde, samenwerking een stabiele basis is gebleken waar het ROC Eindhoven nu op voort kan bouwen bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Het nieuwe landelijke convenant voortijdig schoolverlaten bezit veel afspraken die de afgelopen jaren gemaakt zijn ten aanzien van het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

5 Projecten in de praktijk in Noordoost-Brabant

Versterking warme overdracht VMBO-MBO d.m.v. poortwachters

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
KW1C	Noordoost-Brabant	Practice based methode	12 VO-scholen en 1 ROC	Mw. M. Gevers

Project

Binnen het project is een webbased registratiesysteem (VSV manager) ontwikkeld, waarmee de overgang van leerlingen van het VMBO naar het MBO wordt gemonitord. De geïnterviewden, de zogenaamde brugwachters, gaan met behulp van het systeem in september alle leerlingen na om te kijken of ze ergens gestart zijn met het volgen van onderwijs, of ze zijn 'aangekomen'.

Leerlingen en decanen geven zelf in het systeem aan welke vervolgopleiding zij na het VMBO gaan volgen. In september nemen de brugwachters contact op met de ROC's om – aan de hand van een lijst uit de VSV Manager – na te gaan of de leerlingen daar inderdaad ook zijn aangekomen. Er komt dan een aantal leerlingen uit die hebben aangegeven dat ze bijvoorbeeld naar ROC Eindhoven gaan, maar die daar niet zijn ingeschreven. Dan gaan de brugwachters naar deze leerlingen op zoek.

Start van het project

De brugwachters zijn gestart met een ronde langs de beoogde gebruikers van het systeem (decanen en soms ook personen van de administratie) en de ROC's. Op één uitzondering na is er van alle betrokkenen commitment gekregen. Vervolgens is het systeem aan de decanen uitgelegd, en zijn zij het systeem gaan vullen met hun eindexamenkandidaten. In april/mei start het invullen van de schoolkeuzes van de leerlingen. Leerlingen kunnen dit zelf in het systeem zetten.

'Vullen' van de VSV manager

Het verschilt per school in hoeverre leerlingen dit ook daadwerkelijk doen. Op sommige scholen worden leerlingen tijdens een lesuur (bijvoorbeeld een mentor uur, samen met de mentor) vlak voor de eindexamenperiode verplicht om hun profiel in te vullen, op andere scholen is deze vorm van controle er minder. Decanen dienen hun leerlingen wel aan te sturen op het invullen van hun profiel op de website. Het invullen wordt ook gestimuleerd door het verloten van een iPod onder de leerlingen. Van elke school wordt er in de week van de diploma-uitreiking iemand uitgenodigd voor de prijsuitreiking in de JT bioscoop in Den Bosch, waar de iPod wordt verloot. De overige uitgenodigde leerlingen krijgen een filmbon.

De ervaring leert dat het vullen van de VSV manager al vroeg in het jaar onder de aandacht van leerlingen en decanen gebracht moet worden. Ook leerplicht stelt dit op prijs, omdat zij dan ook al druk kunnen zetten op risicoleerlingen. Potentiële risicoleerlingen kunnen dan al door leerplicht worden opgeroepen. Ze doen dan nog niks 'fout', maar dit biedt wel aanknopingspunten om met de leerling in gesprek te gaan over zijn/haar toekomstperspectief. Dat leerplicht hier een rol in speelt is een belangrijke winst voor het project.

De brugwachters hebben inzicht in de 'dossiers' van alle leerlingen die in het systeem staan. Decanen zien alleen de leerlingen van hun eigen school, en leerlingen zien alleen hun eigen profiel.

Figuur logo VSV-manager

Rol van de decanen

Decanen moeten in december aan de brugwachters een lijst aanleveren van leerlingen die ze in het systeem willen hebben, omdat de verwachting is dat zij aan het eind van het schooljaar naar het MBO gaan. Ze leveren dan naam, geboortedatum, BSN nummer en klasnummer. Ze geven geen adresgegevens: die vullen de leerlingen zelf in i.v.m. privacy.

Decanen vullen, na het invullen van het zogenaamde doorstroomformulier met de leerling, ook in het systeem de voorgenomen vervolgopleiding van de leerling in, eventueel voorzien van extra informatie. Decanen doen de administratie ten aanzien van hun leerlingen nu dus met name in het systeem, en allemaal op dezelfde manier.

De decan kan de status van leerlingen aanpassen van 'normaal' naar 'hoog'. Dit betekent dat de betreffende leerling een risicoleerling is. De brugwachters weten dan dat ze aan deze leerling extra aandacht moeten besteden.

Rol van de brugwachters

De brugwachters controleren zoals gezegd in september voor alle leerlingen of ze aangekomen zijn op de vervolgopleiding die in het systeem is aangegeven. Dit doen ze door een lijst van leerlingen van een ROC uit te draaien, deze naar het betreffende ROC te sturen, waar vervolgens de leerlingen worden gecheckt. Voor alle leerlingen die goed zijn aangekomen veranderen de brugwachters de status in het systeem naar 'Actief op het MBO'. Voor alle leerlingen die (nog) niet bekend zijn bij de betreffende ROC's, wordt de status veranderd in 'Hoog risico'.

Een aantal scholen, bijvoorbeeld scholen buiten de provincie of particuliere opleidingen, zit niet in het systeem en daarvoor is de check dus moeilijker uit te voeren. De brugwachters gaan in die gevallen vaak uit van mondelinge toezeggingen van bijvoorbeeld ouders. Als een ouder bijvoorbeeld details weten over de eerste schooldag van de leerling, dan vertrouwen de brugwachters op de juistheid van die informatie.

De maand september is voor de brugwachters een drukke maand, omdat ze alle leerlingen één voor één controleren. Het grote voordeel hiervan is dat leerlingen waar 'iets mee is' vanzelf naar boven komen. Risicoleerlingen ("daar zit een verhaaltje aan") en VSV'ers worden altijd overgedragen aan de leerplichtambtenaar. De brugwachters treden op als tussenpersoon. Hun taak is gedaan als ze de VSV'ers hebben overgedragen aanleerplicht (en na 1 oktober); ze blijven deze leerlingen niet volgen, en beginnen het schooljaar weer met een 'schone lei'.

Na deze drukke periode bespreken de brugwachters mogelijke verbeterpunten voor het systeem. Ook organiseren ze een gebruikersbijeenkomst om het systeem bij alle decanen weer onder de aandacht te brengen en verbeter suggesties van hen te verzamelen.

Betrokkenen

Voor alle 1317 leerlingen die op de nominatie staan om het VMBO te verlaten en naar het MBO toe te gaan, wordt de check gedaan. Op het moment van het interview staan er 37 leerlingen in het systeem als VSV'er (= staan nergens ingeschreven). Deze leerlingen zijn wel allemaal in beeld: ieder heeft zijn/haar eigen verhaal, en dat is in het systeem terug te vinden. Deze casussen zijn ook allemaal bekend bij de leerplichtambtenaar.

Successen van het project

- Alle leerlingen zijn vanaf het begin in beeld, waardoor je op tijd kunt ingrijpen. De leerplichtambtenaar heeft aangegeven dat ze door het systeem zo'n 20 leerlingen toch naar een vervolgopleiding heeft kunnen begeleiden, waar dat anders waarschijnlijk niet (meer) gelukt was.
- Het systeem biedt administratieve zekerheid en transparantie.
- Er is eenduidigheid in registratie tussen scholen.
- Het feit dat leerlingen gewezen worden op het bestaan van het systeem en hier zelf een bijdrage aan moeten leveren, verhoogt de attentiewaarde bij leerlingen om op tijd hun keuze voor een vervolgopleiding aan te geven. Dit kan bijdragen aan het voorkomen van VSV. Ook het feit dat leerlingen steeds meer doordrongen raken van het feit dat zij een startkwalificatie moeten behalen, draagt hier aan bij.
- Het systeem is ondersteunend aan de overgang van leerlingen van VMBO naar MBO.
- Er is geen causaal verband te leggen tussen het systeem en de vermindering van het aantal VSV'ers. Wel zorgt het systeem er in ieder geval voor dat (risico)leerlingen sneller in beeld zijn, en voortijdig kan worden ingegrepen door bijvoorbeeld leerplicht. Ook decanen en leerlingen zelf zijn alerter op het belang van het tijdig kiezen van een vervolgopleiding.
- Beter contact tussen VMBO- en MBO scholen: zij voelen samen een regionaal belang.
- Decanen voelen dat ze er niet alleen voor staan. Ze zien in de brugwachters een soort ruggeleuning, door het continue over en weer contact in de maand september.

Het project is succesvol, omdat:

- Alle scholen en vrijwel alle leerlingen eraan meedoen;
- Decanen zien dat het werkt;
- Brugwachters (één van MBO en één van VMBO) het toegankelijk en ontspannen presenteren – zij hebben veel energie gestoken in het opbouwen van een prettig, persoonlijk contact met betrokkenen;
- Brugwachters er voor vrij zijn gemaakt: het is een aparte functie.

Verbeterpunten

- Het systeem is altijd te verbeteren, nu bijvoorbeeld m.b.t. het filteren per gemeente.
- Het systeem is niet ingericht op VAVO leerlingen; die zijn niet goed te controleren.

Beren op de weg

- Niet alle ROC's waren direct vanaf het begin enthousiast. In sommige gevallen moesten er andere afspraken worden gemaakt. Dit is uiteindelijk wel gelukt.
- Niet altijd kom je op het ROC terecht bij iemand die op uitvoerend niveau snel kan handelen: "je moet niet (te) hoog in de boom zitten".

Borging

- Voor decanen is het geïntegreerd in hun werkzaamheden;
- Voor de brugwachters moeten wel extra middelen beschikbaar zijn. Geïnterviewden spreken de hoop uit om deze succesvolle werkwijze te kunnen voortzetten.

Versterking zorgstructuur m.b.v. startprofiel MBO/VAVO/VO

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
KW1C	Noordoost-Brabant	Practice based methode	12 VO-scholen en 1 ROC	Mw. M. Gevers

Een specifieke begeleiding, gericht op de sterke en minder sterke punten van een leerling vergroot de kans op een succesvolle schoolloopbaan. Het Koning Willem I College probeert met het project 'Versterken zorgstructuur m.b.v. startprofiel MBO/VAVO/VO' een groep leerlingen eenspecifiekere begeleiding te geven, waardoor minder leerlingen de school voortijdig zonder startkwalificatie verlaten.

Van de bij het project aangemelde leerlingen wordt een startprofiel gemaakt door middel van een aantal testen. Dit kan een multiculturele capaciteiten test, een competentievragenlijst, een persoonlijkheidsvragenlijst en een vragenlijst studievaardigheden zijn. De testen die worden ingezet verschillen per leerling. Met name de vragenlijst studievaardigheden levert voor het startprofiel veel concrete uitkomsten op. Tevens verschilt het per afdeling wanneer de testen worden afgenomen. Bij een aantal gebeurt dit bij de start van het schooljaar en bij anderen binnen enkele maanden na de start. Er vindt echter een verschuiving plaats; de afname van de testen schuift steeds meer naar voren zodat er snel met de specifieke begeleiding gestart kan worden. Het hangt per afdeling af wanneer een leerling getest wordt. De afdeling doet de aanvraag.

Met het afnemen van deze testen wil het Koning Willem I College de afdeling/mentor een beter beeld geven van de competenties, meervoudige intelligenties en de studievaardigheden van de leerling, zodat de mentor eventuele extra begeleiding specifiek kan inzetten. Daarnaast kan er ook groeimonitoring plaatsvinden en kunnen zorgleerlingen voortijdig herkend worden. Nadat de testen zijn afgenomen bespreekt de mentor de uitkomsten met de leerling en wordt bekeken wat dit betekent voor de begeleiding van de leerling. Mentoren zijn en worden door het Zorg Advies Team (ZAT) geschoold in het kunnen lezen en interpreteren van de onderzoeksverslagen, het op de hoogte zijn van de verschillende belemmeringen en beperkingen van leerlingen en welke begeleidingsmogelijkheden er zijn bij het Koning Willem I College.

De extra begeleiding voor de leerling wordt vaak gegeven tijdens de mentoruren. Deze extra begeleiding is op maat gemaakt en kan bijvoorbeeld bestaan uit individuele ondersteuning in de vorm van extra studievaardigheden, taal en/of rekenondersteuning. Er wordt ook groepsgewijze ondersteuning, zoals een training communicatieve vaardigheden of faalangstreductie, verzorgd via het ZAT. Hoelang en hoeveel extra specifieke begeleiding ontvangen wordt verschilt per leerling. Er zijn leerlingen die kort extra ondersteuning nodig hebben en ontvangen, maar er zijn er ook die gedurende hun hele studieloopbaan bij het Koning Willem I College extra ondersteuning krijgen. Blijkt de extra begeleiding binnen de afdeling niet voldoende, dan komt de leerling bij het ZAT terecht.

Effect

In het begin van het project (2009-2010) is er een grote slag gemaakt en dat heeft mede bijgedragen aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaters met 5%. Recentere uitkomsten van de extra begeleiding worden nu gegenereerd, maar zijn op moment van schrijven nog niet bekend.

Ook na afloop van de subsidieperiode zullen de leerlingen die deelnemen aan het project nog minstens een jaar worden gevolgd om meer inzicht te krijgen in de resultaten op de langere termijn.

Succes

In het kalenderjaar 2009 hebben 80 leerlingen deelgenomen aan het project en in 2010 waren dit er al 290. Er komen steeds meer afdelingen bij die actief leerlingen aanmelden. Door een goede voorlichting vanuit de projectgroep is er een stijgend enthousiasme ontstaan over het project en groeit het aantal deelnemers. Op moment van schrijven zijn er in 2011 een kleine 600 leerlingen getest.

Doordat steeds weer nieuwe mentoren en docenten geschoold worden, zijn steeds meer mentoren en docenten in staat de leerling specifieke begeleiding te geven.

Daarnaast zijn docenten alerter geworden voor zaken die vroeger wat verder van hen afstonden. Zo is bijvoorbeeld de betrokkenheid bij en de kennis van psychiatrische problematiek toegenomen, mede door een cursus die over dit thema is gegeven. De problematiek bespreken is tevens voor de docenten, maar ook voor de leerlingen veel vanzelfsprekender geworden. Leerlingen zijn ook beter in beeld bij mentoren, waardoor zij sneller naar het ZAT doorverwezen worden bij eventuele problemen.

Het ZAT is gelinkt aan alle projecten voortijdig schoolverlaten. Hier vindt ook kennisuitwisseling plaats en zitten verbindende schakels. Een leerling kan niet in meerdere projecten tegelijk lopen, maar wel achter elkaar. Het registratiesysteem legt alles vast, waardoor dit voor iedereen goed in beeld is en de extra begeleiding optimaal georganiseerd kan worden.

Beren op de weg

Minder geld zal de capaciteit van het project doen afnemen. Er kunnen dan minder leerlingen tegelijk aan een startprofiel geholpen worden en de wachttijden zullen toenemen. Als dit gebeurt zullen docenten leerlingen minder snel aanmelden, omdat zij de ervaring hebben dat er niets of pas na lange tijd wat met hun aanmelding gedaan wordt. Dit zou niet goed zijn voor het succes en de draagkracht van het project binnen de organisatie.

Middelbare scholen zouden een veel grotere rol kunnen spelen bij het signaleren van leerlingen die baat kunnen hebben bij het deelnemen aan het project. Leerlingen worden steeds eerder getest, op een aantal afdelingen kan dit zelfs al bij aanmelding. Dit maakt een warme overdracht steeds belangrijker. De warme overdracht van met name zorgleerlingen verloopt moeizaam. Oorzaak is onder andere de wetgeving op het gebied van privacy, maar ook omdat ouders en leerlingen 'blanco' willen starten en geen labeltje opgeplakt willen krijgen. Dit geldt met name bij kinderen met psychische problematiek. Volgens betrokkenen is dit een nadeel voor de leerling, omdat zorgleerlingen hierdoor pas gedurende het schooljaar in beeld komen in plaats van meteen bij de start van het schooljaar. Er worden gesprekken gevoerd met de toeleverende middelbare scholen over hoe dit probleem opgelost kan worden. Een goede warme overdracht vanuit middelbare scholen zorgt ervoor dat zorgleerlingen meteen mee kunnen doen en bij de start van het schooljaar al specifieke begeleiding ontvangen.

De verwachting is dat het de komende tijd lastiger zal worden dan bij aanvang van het project, om het aantal voortijdig schoolverlaters verder te verminderen. Dit komt omdat men nu bij de groep leerlingen aanbeldt die echt niet willen en/of niet kunnen. Deze groep zorgleerlingen met vooral psychische problemen wordt steeds groter en is lastig te helpen. Bij deze leerlingen zou je ook kritischer moeten kijken naar het soort opleiding die ze willen volgen en hoe groot de kans is dat zij voor de opleiding slagen en kunnen werken in het toekomstige beroep.

Subsidie en borging

Mocht de subsidie voor het project stoppen dan verwacht het Koning Willem I College niet dat dit het einde van het project betekent. Echter is de intensiteit van het project wel afhankelijk van het geld dat beschikbaar is. Het meest ideale voor het Koning Willem I College zou zijn om alle eerstejaars leerlingen standaard te testen en een startprofiel aan te meten aan het begin van het schooljaar. Dit zijn echter gemiddeld 4500 leerlingen.

Het project 'Versterken zorgstructuur met behulp van startprofiel MBO/VAVO/VO' is goed geborgd op het Koning Willem I College. Er zijn veel mensen bekend met en betrokken bij het project, waardoor het in de organisatie ingebed begint te raken. Er worden daarnaast nog steeds nieuwe mentoren getraind in het begrijpen en toepassen van de uitkomsten van de testen. Door deze kennisdeling raken steeds meer mensen enthousiast en betrokken bij het project.

Versterken zorgstructuur d.m.v. brugfunctionaris

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
KW1C	Noordoost- Brabant	Versterken zorgstructuur en practice based methode	12 scholen en 2 ROC's	Mw. H. Viguurs

Bij de scholen in regio 36b was ten aanzien van het leveren van zorg aan leerlingen al veel geregeld. Een en ander was echter nog niet vastgelegd in een formele zorgstructuur. De ontwikkelingen rondom passend onderwijs waren een prikkel om de zorgstructuur vorm te gaan geven.

Passend onderwijs beoogt dat scholen een passend zorgaanbod kunnen doen voor elk kind dat bij de school wordt aangemeld of ingeschreven staat. De scholen in regio 36b, subregio Streekgewest Brabant Noordoost, dienen hun interne zorgstructuur goed op orde te hebben en samen te werken met andere scholen en instanties om aan de zorgbehoefte van de leerlingen te kunnen voldoen.

Om de zorgstructuur goed neer te zetten is de visie van het Nederlands Jeugdinstituut¹⁰ gehanteerd. Daarnaast heeft regio 36b, om de zorgstructuur op de scholen te versterken, een aantal activiteiten geïnitieerd die in twee groepen kunnen worden ingedeeld:

- a. Brugfunctionaris
 - Aanstellen van een brugfunctionaris overgang VSO-MBO of voor leerlingen met een REC-indicatie vanuit het VMBO die naar het MBO doorstromen;
- b. Versterken zorgstructuur
 - Deskundigheidsbevordering in de vorm van regionale bijeenkomsten door en voor onderwijsinstellingen;
 - Scholing van zorgcoördinatoren en interne zorgspecialisten;
 - Kennisdeling door middel van een interactieve webportal.

Ad a.

De functie van brugfunctionaris wordt uitgevoerd door de zorgcoördinator van een VMBO school en de zorgcoördinator van ROC De Leijgraaf. Beide zorgcoördinatoren bespreken de zorg- en risicoleerlingen, zodat een warme overdracht plaatsvindt. Met andere woorden: het MBO kan door deze warme overdracht sneller extra hulp inschakelen.

Een knelpunt hierbij is dat vanwege privacy een opgebouwd zorgdossier (op VMBO) niet mag worden overgedragen naar het MBO. Wel mag de leerling besproken worden. In 2010 zijn 192 leerlingen zo besproken. In 2011 ligt dit aantal hoger.

Ad b.

Als mogelijke reden voor het ontbreken van een passende begeleiding bij ROC De Leijgraaf, werd genoemd dat veel ouders en betrokken partijen twijfelen over het aanvragen van een rugzakje in het MBO.

Het versterken van de zorgstructuur wordt op ROC De Leijgraaf op twee manieren vormgegeven:

1. Ontwikkelen van een begeleidingsprofiel: wat kan de school wel en niet bieden aan bepaalde leerlingen. Welke partners hebben we dan nodig om de juiste zorg voor de leerlingen te kunnen bieden. Per zorg- en risicoleerling wordt een profiel opgesteld. Wanneer de leerling bekend is bij de zorgcoördinator, wordt deze meteen besproken in het ZAT. Het Schoolmaatschappelijk werk is de schakel naar het CJG.
2. Goed screenen van intakeformulieren en doorstroomformulieren.

¹⁰ Brinkman, B.; Boonman, T. & Talsma, L. (2008). Coördinatie en professionalisering van zorg in het MBO. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Door deze goede screening kan in beeld worden gebracht bij welke aangemelde jongeren een 'intake plus' nodig is. Jongeren waarbij een 'intake plus' nodig is zijn jongeren die extra aandacht dan wel zorg nodig hebben, maar ook jongeren met een keuzeprobleem. Uit ervaring zijn namelijk de economische beroepsopleidingen de sector binnen het MBO waar veel jongeren zitten/terecht komen die eigenlijk niet weten welke opleiding ze willen volgen (keuzeprobleem). Dit vergroot de kans op voortijdig schoolverlaten. Een knelpunt hierbij is dat bij de eerste aanmelding in februari/maart nog niet duidelijk is of de jongere ook daadwerkelijk onderwijs gaat volgen bij ROC De Leijgraaf of bij een ander ROC.

Effect

Een direct effect van een goede zorgstructuur is een verlaging van het aantal voortijdig schoolverlaters; een goede zorgstructuur en een doorlopende zorglijn tussen onderwijsinstellingen zorgt voor een preventieve aanpak.

ROC De Leijgraaf heeft sinds 2004 voortijdig schoolverlaten als speerpunt. Op dat moment was het percentage VSV 18%. Op dit moment (2009/2010) is het percentage VSV nog slechts 5,6%. Cijfers over schooljaar 2010/2011 worden binnenkort bekend gemaakt.

In deze tellingen zitten nog de leerlingen die participeren in MBO niveau 1 opleidingen. Wanneer een leerling uit niveau 1 een diploma behaalt, blijft het een VSV-er, omdat pas vanaf MBO niveau 2 het diploma een startkwalificatie is.

ROC De Leijgraaf geeft aan dat niet alle leerlingen van niveau 1 (arbeidsmarkt gecertificeerde assistent) in staat zijn om een startkwalificatie te halen. Via betaald werk is het voor de jongeren mogelijk ervaringscertificaten te halen. Hiervoor is het nodig het netwerk te vergroten, waardoor kennisvermeerdering belangrijk wordt. Het netwerk van de jongere, is de veiligheid waarin hij/zij kan leren.

Succes

Het project kent de volgende successen:

- Het netwerk van zorgcoördinatoren heeft elkaar beter leren kennen en weet elkaar steeds beter te vinden. Hierdoor kan zorg sneller worden ingezet. Op dit moment zijn er al belangrijke stappen gezet, maar er zijn nog slagen te maken, zoals het informeren van en signaleren door de medewerkers op de werkvloer. Dit kwam uit de audit als verbeterpunt.
- Zorgcoördinatoren op de VO-scholen zijn heel blij met de functie van brugfunctionaris van ROC De Leijgraaf en de warme overdracht die hierdoor geregeld is. Zij zouden wel willen dat andere ROC's waar hun leerlingen naar toe gaan, ook deze functie invoeren. Hierover is ROC De Leijgraaf in gesprek met andere ROC's.

Beren op de weg

Binnen het project 'Versterken zorgstructuur door middel van een brugfunctionaris' is een aantal aandachtspunten te benoemen:

- Door warme overdracht is snel duidelijk welke zorg nodig kan zijn. Helaas is het bijpassende budget vaak pas later of soms te laat beschikbaar. Voor de risico- en zorgleerlingen zijn de eerste weken en maanden op het MBO cruciaal.
- De communicatie over projecten met het management van scholen komt moeizaam bij de uitvoerder terecht. Dit verdient blijvende aandacht. ROC De Leijgraaf heeft dit ondervangen door een overleg te voeren op bestuurlijk niveau: ROC De Leijgraaf met hun VO-scholen, die de meeste leerlingen aanmelden bij ROC De Leijgraaf ("hofleverancier"). Dit gebeurt ook op uitvoerend management niveau en met de uitvoerders zelf.
- Communicatie in een groot project met veel betrokken partijen vergt ook blijvende aandacht.

- Wanneer passend onderwijs wordt ingevoerd, wordt het budget voor zorgleerlingen in het lumpsumbedrag gevoegd. Besturen moeten een bedrag reserveren voor de zorg op school.

Stand van zaken

Ten aanzien van de zorgstructuur is ingezet op de scholing van docenten. Zij hebben een training gevolgd hoe risico's en grensoverschrijdend gedrag te signaleren. Niet alle zorgcoördinatoren op de scholen hadden behoefte aan deze scholing.

De taakdocenten (regierolhouder) die de verbinding vormen tussen teamoverleg en zorgcoördinator dienen nog geschoold te worden. De functie is al wel ingevoerd, maar nu pas wordt duidelijk welke medewerkers/docenten regierolhouder worden.

Subsidie en borging

Na afloop van dit project is er geen subsidie meer beschikbaar, maar in de nieuw op te zetten maatregelen in het kader van Voorkomen van Voortijdig schoolverlaten is dit thema wel weer genoemd. Daarnaast sluit het aan bij de invoering van Passend Onderwijs en de warme overdracht van leerlingen van het PO naar VO en van VO naar MBO.

Koersklas gericht op niveau 2 MBO

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
KW1C	Noordoost- Brabant	Versterken zorgstructuur en practice based methode	12 scholen en 1 ROC	Mw. M. Gevers

Een groot deel van de leerlingen die uitvallen in het onderwijs, valt uit door een verkeerde opleidingskeuze. Het Koning Willem 1 College probeert met het project 'Koersklas' het aantal jongeren, dat een verkeerde studiekeuze maakt en daarmee een vergroot risico loopt zonder startkwalificatie voortijdig de school te verlaten, te verminderen. Het project is alleen toegankelijk voor leerlingen van het Koning Willem 1 College. Alleen leerlingen uit niveau 2 van het MBO nemen deel aan het project 'Koersklas' (niveau 3 en 4 gaan naar de Succesklas).

Leerlingen die moeite hebben met het maken van een juiste opleidingskeuze worden door coördinator mevrouw E. Baken geholpen met het maken van hun keuze. Een leerling kan zelf aangeven als hij of zij problemen ervaart, maar het komt vaker voor dat een trajectbegeleider een probleem signaleert en de leerling aanmeldt bij de coördinator. Een leerling wordt tijdens het traject geadviseerd over de verschillende mogelijkheden qua vervolgopleiding. Het is daarbij belangrijk om te kijken naar de mogelijkheden van de leerling zelf. Hoe de studie aansluit op de mogelijkheden van de leerling moet voorop staan. Elk traject is qua inhoud en duur verschillend, omdat elke leerling uniek is. Sommige trajecten duren twee dagen, anderen een aantal weken. De coördinator ziet bij de centrale intake vaak al of een leerling hulp nodig heeft bij het maken van een goede keuze.

Een leerling krijgt een aantal mogelijkheden aangeboden om zich goed te oriënteren op de verschillende opleidingen. Zo kan een leerling de mogelijkheid krijgen om intern te gaan kijken bij een opleiding die wordt aangeboden op het Koning Willem 1 College. Daarnaast krijgt hij of zij de kans bij bedrijven te gaan kijken om te ervaren wat de leuke en minder leuke kanten van een beroep zijn. Veel leerlingen zien alleen de zonnige kanten in van een beroep en vergeten dat er ook mindere kanten zijn. Er zijn bijvoorbeeld leerlingen die graag bakker willen worden, omdat dit hen leuk lijkt. Ze vergeten echter dat een bakker elke dag midden in de nacht zijn bed uit moet.

Indien een bedrijf akkoord gaat is er ook de mogelijkheid om daar een korte snuffelstage te lopen. Een leerling draait dan volledig mee binnen het bedrijf en ervaart voor langere tijd hoe het werk is. Doordat de leerling in aanraking wordt gebracht met het beroep kan hij of zij zich een beter beeld vormen over de voor- en nadelen. Na zo'n traject is een leerling beter in staat te bepalen of een opleiding en het latere werk bij hem of haar zal passen. Een leerling heeft daarnaast tijdens het traject aparte gesprekken met de coördinator over de verschillende toekomstperspectieven en mogelijkheden. Nadat een leerling heeft meegedaan aan het traject is er sprake van nazorg en controle.

Het project 'Koersklas' is in het huidige schooljaar 2011-2012 anders vormgegeven dan afgelopen jaar. Dat jaar was er een aparte klas op het Koning Willem 1 college voor de deelnemers aan 'Koersklas'. Leerlingen werden uit de reguliere les gehaald en kwamen in één aparte klas samen om daar te komen tot een juiste opleidingskeuze. De aparte 'Koersklas' bestond na verloop van tijd echter voornamelijk uit leerlingen met gedragsproblemen, keuzeproblemen waren er bij de desbetreffende leerlingen nauwelijks. Daarom is besloten de Koersklas vanaf dit jaar anders op te zetten, zoals dat het eerste jaar ook het geval was.

Leerlingen blijven nu weer in hun eigen klas en ingeschreven staan bij de opleiding waar ze mee zijn gestart en switchen pas wanneer ze een andere, betere opleidingskeuze hebben gemaakt.

Effect

Van de 57 leerlingen die vorig jaar hebben deelgenomen aan het project 'Koersklas' op het Koning Willem 1 college zijn 49 leerlingen op een opleiding terecht komen die beter bij hen past. Zij hebben daardoor de school niet voortijdig zonder startkwalificatie verlaten. 8 leerlingen hebben alsnog voortijdig de school verlaten. Dit waren allen leerlingen met gedragsproblemen.

De eerste maand van het schooljaar 2011-2012 zijn al 6 leerlingen aangemeld. Door het succes van het eerste jaar en de groeiende bekendheid van het project onder leerlingen, docenten en trajectbegeleiders is de verwachting dat men het project steeds beter weet te vinden waardoor het aantal deelnemers aan 'Koersklas' gaat groeien.

Succes

Het Koning Willem 1 College is zeer tevreden over hoe het project momenteel loopt. Dat het project een succes is blijkt volgens hen uit de eerder beschreven effecten. Er is even gezocht naar de juiste manier van werken, maar deze lijkt sinds dit schooljaar definitief gevonden.

Er worden door betrokkenen weinig interne strubbelingen ervaren. Wel is het vervelend wanneer een opleiding "vol" zit, of men de leerling niet wil plaatsen zonder deze te hebben gezien.

Beren op de weg

Het project 'Koersklas' kost tijd en geld. Als er geen subsidie meer komt, is het volgens het Koning Willem 1 College niet mogelijk om het project langer draaiend te houden. Dit is een zorg bij de betrokkenen.

Het is niet bij elke leerling een kort en makkelijk traject. In sommige gevallen zijn de wensen van een leerling onrealistisch. Dit wordt aan de leerling verteld, maar soms is een leerling niet van zijn of haar keuze af te brengen. Er wordt dan voor gekozen om de leerling alsnog de opleiding die hij of zij bij zichzelf vindt passen te volgen. De coördinator ziet bijna al deze leerlingen echter later alsnog afhaken. Een ander probleem is wanneer een leerling 18 jaar wordt. Leerlingen zijn dan niet meer leerplichtig en kiezen er soms voor niet meer verder te studeren en de school te verlaten. Het komt regelmatig voor dat deze leerlingen echter na een tijdje op hun keuze terugkomen en op latere leeftijd terug naar school gaan.

Het is soms lastig voor een leerling een snuffelstage te regelen. Sommige bedrijven geven aan dat er geen plek of tijd voor is. Dit kan kloppen, maar het kan volgens het Koning Willem 1 College ook zijn dat bedrijven geen zin hebben om een in hun ogen moeilijke leerling tijdelijk in dienst te nemen.

Subsidie en borging

Het project kan alleen doorgang vinden met VSV-gelden vanuit de provincie Noord-Brabant. Met de gelden wordt de coördinatie gefinancierd. Er wordt enorm veel tijd besteed aan begeleidingsgesprekken, stagebezoeken enzovoorts.

Verbeteren instroom, doorstroom en uitstroom regio 36

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
KW1C	Noordoost- Brabant	Versterken zorgstructuur	23 VO-scholen en 3 ROC's	Mw. M. Gevers en Mw. H. Viguurs

Ondanks alle zorg en voorbereiding die op het VMBO heeft plaatsgevonden ten aanzien van de beroeps- en opleidingskeuze, verloopt de overgang naar de vervolgscholing voor een deel van de leerlingen niet zonder problemen. De ervaring leert dat voor deze projecten 15 tot 20 procent van de VMBO-leerlingen die het diploma behalen, het risico lopen dat ze bij aanvang van het nieuwe schooljaar geen vervolgopleiding hebben of niet startten met hun vervolgopleiding. Deze leerlingen verdwenen in het verleden vaak uit beeld of kwamen via leerplicht of RMC maanden later pas in beeld. Zeven jaar geleden startte men met de VMBO-scholen in de regio van ROC De Leijgraaf om dit probleem aan te pakken met het project 'Stick Together'. Dit project had als doel alle examen leerlingen van de VMBO's in deze regio gedurende deze overstap te monitoren en extra begeleiding te geven, zodat bij aanvang van het schooljaar al deze leerlingen in een passende vervolgopleiding waren ingestroomd, dan wel gemeld bij leerplicht of het RMC.

Het project 'Stick Together' zorgde ervoor dat de uitval in deze regio in de zomermaanden teruggedrongen werd naar inmiddels slechts 1,1 procent (In het eerste jaar was dit 5 procent). Een reductie die aantoonde hoe belangrijk en effectief het is leerlingen bij aanvang van de vakantieperiode in beeld te hebben en begeleiding te kunnen bieden in de overstap naar vervolgonderwijs. Andere regio's in Noord-Brabant hoorden van het succes en informeerden naar het project. De regio's, vaak onder aanvoering van een ROC, waren erg enthousiast over 'Stick Together', maar besloten allemaal een eigen variant naar eigen wensen en inzicht te maken. In de provincie Noord-Brabant zijn nu ongeveer vijf verschillende systemen die hetzelfde nastreven, namelijk het voorkomen van voortijdig schoolverlaten tijdens de overstap van VMBO naar MBO.

Project 'Instroom, doorstroom en uitstroom'

Met het project 'Instroom, doorstroom en uitstroom' wordt geprobeerd om een optimale gegevensuitwisseling te creëren tussen de verschillende digitale monitoringssystemen (met daarin de gegevens van de examenkandidaten VMBO), waardoor alle leerlingen in de vakantieperiode voor de overstap naar het vervolgonderwijs in beeld zijn. Doordat deze leerlingen goed in beeld zijn kan er bij een eventueel risico op voortijdig schoolverlaten snel worden ingegrepen.

Een optimale uitwisseling van gegevens gebeurt door van alle leerlingen die in het laatste jaar op het voortgezet onderwijs zitten de burgerservicenummers (BSN-nummer) te verzamelen en in het centrale systeem (de verkeersregelaar) te stoppen. Hoe meer scholen aangesloten zijn, hoe meer leerlingen in de verkeersregelaar zitten. Vervolgens wordt aan alle ROC's gevraagd of zij een in hun eigen systeem herkennen en zo ja wat de status van deze leerling is. Is deze leerling aangenomen, aangemeld of uitgeschreven op het ROC. Daarnaast krijgen zij aan het begin van het schooljaar de vraag of de leerling ook daadwerkelijk gestart is. Antwoorden op deze vragen worden steeds teruggekoppeld aan de verkeersregelaar. De mentor van de leerling kan in de verkeersregelaar kijken en kan zien wat de status van een leerling is. Als een leerling niet is aangemeld op een ROC is het de bedoeling dat de VO school actie onderneemt. De VO school blijft immers verantwoordelijk, want de VO school mag een leerling niet uitschrijven als hij niet weet dat hij is ingeschreven op een andere school.

Alle leerlingen die niet bekend zijn bij een vervolgopleiding krijgen daarnaast ook nog een brief thuisgestuurd waarin het belang van een keuze maken voor een vervolgopleiding i.v.m. hun “Kwalificatieplicht” nog eens benadrukt wordt. Zo wordt geprobeerd het bewustzijn bij de leerlingen te vergroten. Risicofactoren van een leerling worden vastgelegd en doorgegeven aan de vervolgschool, zodat bijvoorbeeld een leerling die extra zorg nodig heeft warm kan worden overgedragen vanuit het VMBO naar de opleiding van zijn/haar keuze. Hierdoor is de kans op uitval kleiner. De periode tussen eindexamen en start van het nieuwe schooljaar kan een coördinator, mentor of brugfunctionaris samen met Leerplichtambtenaren gebruiken om al deze zaken te regelen. Het systeem is technisch klaar, nu is de uitdaging dat steeds meer scholen zich aan gaan sluiten.

Effect

In de regio De Leijgraaf, waar de voorloper ‘Stick Together’ loopt, is nog maar 1,1 procent van de leerlingen een voortijdig schoolverlater. Volgens DUO¹¹ is dit 2,1 procent, maar één procent zit op een opleiding die niet geregistreerd is bij DUO. Het project ‘Instroom, doorstroom en uitstroom’ gaat deze afname naar alle waarschijnlijkheid versterken in heel Noord-Brabant. Daarnaast zijn alle leerlingen in beeld en wordt de bewustwording van leerlingen en ouders over het belang van een vervolgopleiding vergroot.

Succes

Het systeem is getest op veiligheid. Binnenkort wordt de uitslag verwacht. Deze zal naar verwachting van de projectgroep positief zijn. Een bewijs van ‘goed gedrag’ zal er aan bijdragen dat scholen sneller hun gegevens aan het systeem durven te koppelen. Technisch gezien is het systeem dan helemaal klaar en kan het steeds meer gebruikt worden.

De coördinator van het project heeft veel relaties opgebouwd met decanen van scholen en de ambitie van het project wordt door alle betrokken partijen onderschreven.

Er spelen ontzettend veel belangen en terughoudendheid bij dit project. Het project ligt nu op het niveau van het College van Bestuur om consensus te krijgen over het afstaan van de gegevens door alle aangesloten instellingen. Dit zou een mooie afsluiting van het project zijn. Dat maakt het voor het project “Instroom, doorstroom en uitstroom” een stuk makkelijker.

Beren op de weg

Scholen zijn erg voorzichtig met het geven van privacygevoelige informatie aan derden. Het koppelen van gegevens aan het systeem moet dan ook gebeuren volgens strenge regels. Scholen zijn erg bang dat een systeem niet veilig is en dat privacy gevoelige gegevens op straat komen te liggen. Het vele overleg met scholen om vertrouwen te kweken in het systeem en hen vervolgens te bewegen hun gegevens af te staan kost de projectgroep enorm veel tijd en energie.

Daarnaast is het project vertraagd in de uitvoering omdat een aantal regionale systemen pas dit jaar de lucht in zijn gegaan. Op dit moment is alles technisch klaar en kan het systeem gebruikt gaan worden. De start van een project is altijd lastig omdat je mensen moet bewegen aan te sluiten. Nu steeds meer scholen aansluiten worden op de verkeersregelaar, hopen betrokkenen dat het project zich als een olievlek zal verspreiden. Het Brabantse directeurenoverleg is voor de projectgroep een mooie ingang om te zorgen dat meer scholen zich gaan aansluiten.

¹¹ Dienst Uitvoering Onderwijs

Subsidie en borging

De projectgroep heeft geprobeerd zo min mogelijk FTE's op het project in te zetten alsmede scholen zoveel mogelijk zelf verantwoordelijk te maken voor het succes van dit project. Dit alles met als doel het project straks niet meer van subsidie afhankelijk te laten zijn, zodat het ook zonder doorgang kan vinden. Als het organisatorische gedeelte goed loopt en iedereen aangesloten is, zal er alleen nog geld nodig zijn voor het onderhoud van het systeem.

Verzorg Mei

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
SWV De Meierij	Noordoost-Brabant	Versterken zorgstructuur	5 scholen	Mw. L. van Grinsven

Het project

Het Advies- en Consultatie Team (ACT) ondersteunt scholen als zij vastlopen met leerlingen. Met behulp van een registratiesysteem wordt bijvoorbeeld bijgehouden welke leerling is aangemeld, wanneer die doorgaat naar het ACT, wanneer die daar besproken is en wanneer die doorgaat naar een bovenschoolse voorziening. Echter, voor een compleet beeld van leerlingen was dit registratiesysteem te summier. Naast het systeem bleef het ACT schaduwlijsten bijhouden, veelal 'gewoon op papier'. Het systeem registreerde alleen maar, maar verwerkte de voortgang niet.

Met de subsidie van de provincie is het registratiesysteem uitgebreid met een voortgangssysteem. Casussen die bij het ACT terecht komen zijn altijd complex: er is veel communicatie met ouders, met jeugdzorg, met REC en andere partijen. Het systeem voorziet erin dat altijd zichtbaar is welke (communicatie)lijnen er lopen met alle betrokken partijen.

ACT en zorgroute

Het zorg-adviesteam (ZAT) is het hart van de school als het gaat om zorgleerlingen. Ook externe partners als schoolmaatschappelijk werk, leerplicht en GGD nemen hieraan deel. Het ZAT kijkt altijd eerst naar wat het vanuit zijn eigen expertise(s) kan doen om de leerling dan wel de leerkracht verder te helpen. Als dat niet lukt, kunnen zij via Jeugdzorg dichtbij onderwijs een beroep doen op de uitvoerende jeugdzorg door Stichting Oosterpoort. Het ACT wordt ingeschakeld als ze er toch niet uitkomen, als de casus te weerbarstig is, als partijen niet mee willen werken, als er geen grip meer op is etc. Het voorliggend veld en het ZAT zijn dan altijd al betrokken. Het ACT gaat nu, nog meer dan voorheen (in het kader van passend onderwijs), terug naar de school: kijken wat de school gedaan heeft, eerst volledig inzetten op ondersteuning in de school, alvorens aan te bieden een leerling ergens anders te plaatsen of aan te melden voor de bovenschoolse voorziening.

Een leerling komt voor het eerst in het registratiesysteem als het ZAT, ondanks de inzet van Oosterpoort (waarvan het ACT wel op de hoogte is, maar niet 'tussenkomt'), er niet uit komt en een beroep doet op het ACT.

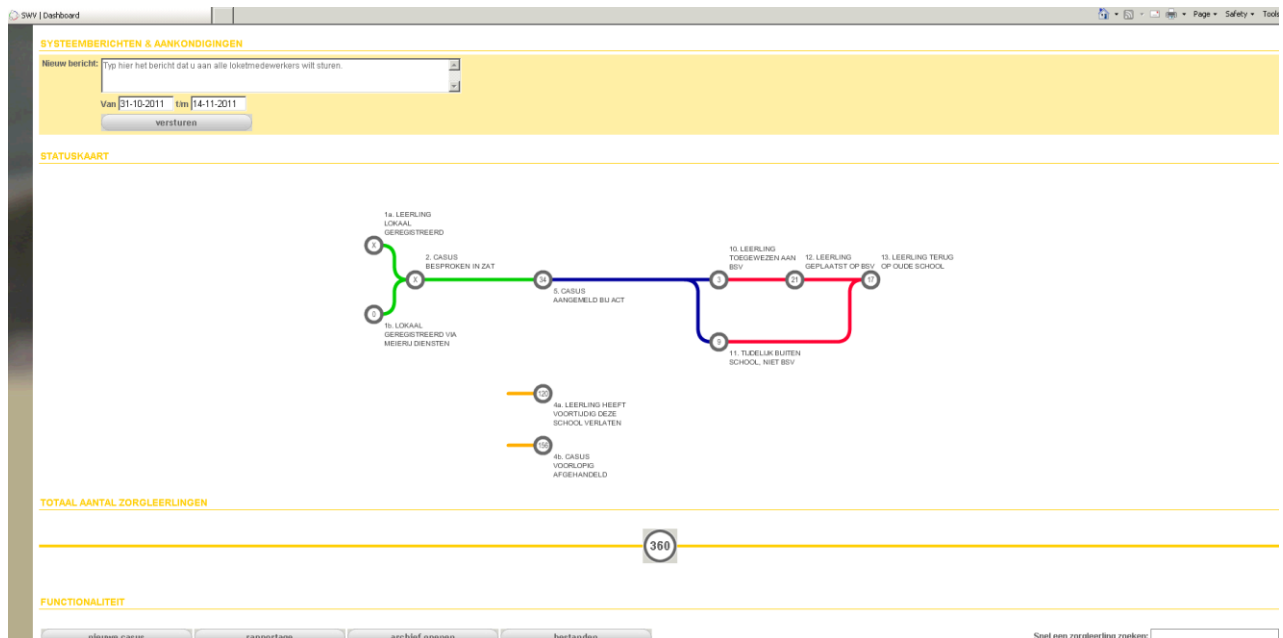
Betrokkenen

Het gaat om circa 200 risicoleerlingen per jaar, die allemaal de hierboven beschreven route volgen. Verder is het een intern systeem, waar alleen het ACT gebruik van maakt. Het ACT bestaat uit een orthopedagoog, iemand vanuit de jeugdzorg, en iemand afkomstig vanuit een van de scholen. Met het uitvoerende werk worden ouders, scholen en andere betrokken partijen (via Zorg voor Jeugd) bereikt.

Projectresultaten

Het systeem is ontwikkeld zoals is opgedragen aan de opdrachtnemer. Het systeem voldoet voor een groot deel aan de verwachtingen: het is een voortgangssysteem waarin gegevens integraal verzameld worden. Doorontwikkeling van het systeem is nodig. Hiervoor wordt de tijd genomen, totdat duidelijk is wat de aanvullende opdracht is in het kader van passend onderwijs. Het systeem wordt ook gebruikt zoals het bedoeld is. Dit levert voor het ACT meer rust op. Voorheen werd gewerkt met losse voortgangsdOCUMENTEN

per leerling, wat soms paginadikke documenten waren waarin heel moeilijk iets teruggezocht kon worden. Nu zit alles in één systeem. Nog steeds op leerling, maar de teksten zijn korter, er zit een zoekfunctie in, en informatie is te ordenen bijvoorbeeld naar 'contacten met ouders' of 'contacten met school'. Alle contacten die er zijn geweest worden in het systeem gezet.

Figuur printscreen van registratiesysteem

Het ACT doet een permanente oproep aan de scholen om kinderen, die thuiszitten of waarbij schooluitval dreigt, bij het ACT aan te melden. In het systeem wordt vastgesteld hoe lang het probleem al leeft op de school. Uit de voortgangsrapportage blijkt dat voor 38 leerlingen het probleem al een jaar of langer bestond. Daar wordt met de scholen over gepraat, en ontstaat vaak een dilemma. Aan de ene kant wil het ACT dat de scholen alle mogelijke acties in het voorliggend veld hebben ondernomen, voordat het ACT wordt ingeschakeld. Scholen denken dan soms: "maar we mogen toch nog niet melden als er nog niks is gebeurd?" Echter, problemen op de school moeten niet te lang duren, omdat dit de relatie met de leerling verstoort waardoor die soms niet meer terug kan naar de eigen school. Belang van het systeem is dat er steeds meer getallen zijn waarover je met scholen in gesprek kan gaan. Bovendien is er meer grip op de leerlingen die thuis zitten: zij zijn beter in beeld. Het systeem is ook ondersteunend voor de werkers, bijvoorbeeld de zorgcoördinatoren die vertrouwen hebben in het systeem en voelen dat er echt iets met hun uitgesproken zorgen gebeurt. Het systeem biedt ondersteuning om het hele proces sluitender en sneller te maken.

Relatie met CJG, versterking van zorgstructuur en integrale samenwerking

In 's-Hertogenbosch is het ZAT het CJG: de CJG-partners zitten in het ZAT, om te voorkomen dat er extra schakels zijn. Het ZAT heeft een kernpositie in 's-Hertogenbosch.

Het ZAT moet eerst benaderd en ingezet zijn, voordat je naar het ACT toe kunt. De gegevens die hiervoor bij het ACT moeten worden aangeleverd, moeten voldoen aan bepaalde eisen. Hiermee wordt gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de zorgstructuur. Het voortgangssysteem is ondersteunend aan deze kwaliteitsslag. Met het systeem wordt de zorgstructuur versterkt en worden er eisen gesteld aan de informatie die verzameld moet zijn.

Samenwerking met de gemeente en lokale partners verbetert steeds meer, door meer communicatie en bijvoorbeeld door het systeem Zorg voor Jeugd, waardoor sneller de betrokken partners worden bereikt. Ook

de samenwerking met scholen verbetert, omdat er meer informatie voorhanden is om een gesprek over aan te gaan, het werkproces is inzichtelijk(er) etc. Het ACT kan met behulp van het systeem hun bevindingen over werkprocessen op scholen ook inbrengen in het zorgcoördinatoren overleg dat zeven keer per jaar plaatsvindt (bijv. eerder genoemde 38 leerlingen per jaar). Mogelijke oplossingen ("hoe kan het beter?") worden met elkaar besproken, bijvoorbeeld het eerst telefonisch consulteren van het ACT om sneller zaken in gang te zetten. Op basis van deze besprekingen en bevindingen worden beleid en werkprocessen aangepast en verbeterd.

Succesfactoren

- Rust en overzicht voor ACT medewerkers;
- Snel en goed overzicht op de voortgang van complexe casussen;
- Geeft handvatten voor doorontwikkeling van beleid en om het gesprek aan te gaan met de scholen;

Beren op de weg

- Het systeem is niet ingericht voor leerlingen die niet op een school binnen het Samenwerkingsverband zitten, maar waar het ACT wel mee te maken krijgt (via leerplicht, bijvoorbeeld verhuisleerlingen die nog geen school hebben). Deze leerlingen worden niet ingevoerd in het systeem;
- Het systeem was niet gemakkelijk aan te passen aan nieuw beleid/nieuwe werkprocessen. Met een nieuwe versie van het systeem zal dit makkelijker verlopen;
- Het ACT stuurt 20 verschillende werkprocessen van 20 verschillende scholen aan. Het kost veel tijd en energie voordat het allemaal tussen de oren van alle betrokkenen zit. Dit heeft niet zozeer direct met het systeem te maken, maar met het inrichten van de processen daaromheen;
- Sommige zorgcoördinatoren hebben nog wat moeite met het systeem, bijvoorbeeld omdat zij maar weinig met zorgleerlingen te maken hebben. Dit vraagt soms extra (technische) ondersteuning: een vraagbaak is essentieel. Ook bijvoorbeeld om nieuwe zorgcoördinatoren in te werken.
- Passend onderwijs geeft het Samenwerkingsverband een nieuwe rol in de besluitvorming (indicering) van kinderen voor speciaal onderwijs. Het zou goed zijn als het systeem ook hierin zou kunnen voorzien. Zelfde geldt voor andere ontwikkelingen in het kader van passend onderwijs en Jeugdzorg dichterbij onderwijs.

Borging

Het systeem is met behulp van de provinciale subsidie opgezet. Wanneer de provinciale subsidie eindigt, blijft het systeem natuurlijk bestaan en wordt het doorontwikkeld.

Aloysius Stichting voorop in Noord-Brabant

Initiatiefnemer	Regio	Thema	Bereik	Contactpersoon
REC Chiron	Noordoost- Brabant	Versterken zorgstructuur	5 scholen voortgezet speciaal onderwijs, cluster 4	Dhr. F. Brands, Mw. H. Wijdeveld en Dhr. E. Bellemakers

De vijf scholen in Brabant van de Aloysius zijn allen voortgezet speciaal onderwijs scholen voor cluster 4 leerlingen. De leerlingen van deze scholen ondervinden problemen bij het volgen van regulier onderwijs. Deze problemen kunnen samenhangen met werkhouding, sociaal-emotionele ontwikkeling en/of de omgang met anderen. Door middel van het project 'Aloysius stichting voorop Noord-Brabant' willen de scholen de leerlingen structureel ondersteunen in het uitstroomtraject naar vervolgonderwijs. De doelgroep zijn leerlingen waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij een

startkwalificatie kunnen behalen. Het betreffen leerlingen die in de eind/stagegroepen van de scholen zitten en die aan het eind van het schooljaar doorstromen naar een ROC. Het gaat om ongeveer 92 leerlingen per jaar.

Het project is uitgesplitst in drie activiteiten:

1. Vormgeven van een zorgteam
2. Soepele overgang naar het MBO
3. Het realiseren van een goede instroom-, doorstroom- en uitstroomprocedures op de scholen.

Deze drie activiteiten worden door de scholen zelfstandig opgepakt en zijn dan ook op maat voor de school en de regio. Tijdens het werkbezoek zijn de scholen De Hilt en De Korenaer, locatie Stevensbeek bezocht. Per school beschrijven we de resultaten op de drie activiteiten.

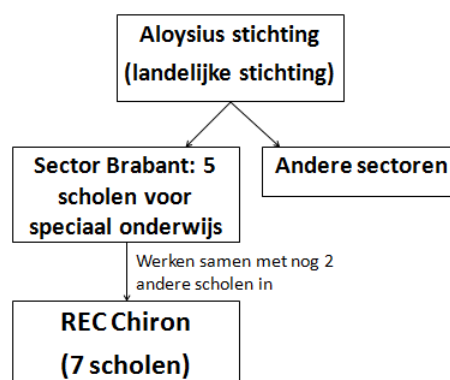
De Hilt

De Hilt is een school voor speciaal onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs in cluster 4. Er zijn 6 klassen speciaal onderwijs (4-12 jaar) en 9 klassen voortgezet speciaal onderwijs (12-20 jaar).

Activiteit 1: Vormgeven zorgstructuur

De zorgstructuur van De Hilt bestaat uit meerdere onderdelen:

1. Handelingsplan.
Iedere leerling krijgt een handelingsplan. Hierin staat een individueel ontwikkelingsperspectief met korte en lange termijn doelen.
2. Kinderstafrapport.
Het volgen van leerlingen gaat aan de hand van dit rapport, waarin 4 domeinen centraal staan: wonen, leren, werken en vrije tijd. Dit kinderstafrapport wordt 4 tot 5 maal per jaar besproken met de groepsleerkracht en de ouders. Tweemaal per jaar wordt dit rapport besproken in de commissie van

begeleiding (orthopedagoog, GGD arts en SMW). Er worden dan ook verbindingen gelegd met andere instanties binnen deze domeinen, indien nodig.

3. Daarnaast heeft De Hilt een zorgadviesteam. Een leerling wordt besproken in het ZAT wanneer er problemen zijn op meerdere gebieden buiten het leren en gedrag en er extra zorg nodig is. Hierin participeren naast de school Bureau Jeugdzorg, Schoolmaatschappelijk werk (LEV groep), leerplicht, politie, GGD, Schoolmaatschappelijk werk (MEE) en GGZ. De voorzitter is de zorgcoördinator van de school.

Activiteit 2: Overgang naar MBO

Jongeren kunnen vanuit De Hilt doorstromen naar het MBO. Hiervoor is er een doorstroomdossier, wat warm wordt overgedragen naar de trajectbegeleider van het MBO. Dit gebeurt door de orthopedagoog samen met de leerling en zijn/haar ouders. De jongere wordt voorbereid op de overgang naar een grote MBO-school door een "stage". De Hilt probeert voor de leerlingen die naar een MBO gaan een half jaar voor uitstroom te regelen dat de leerling één dag in de week kan meelopen op het MBO.

Daarnaast verzorgt De Hilt nazorg.

De locatiedirecteur van De Hilt noemde de volgende aandachtspunten:

- Warme overdracht kost veel tijd. Blijft dit mogelijk bij minder financiën?
- Docenten in het voortgezet onderwijs en het MBO vinden omgaan met jongeren met een stoornis in het ASS-spectrum (autisme spectrum stoornis) lastig.

Activiteit 3: instroom, doorstroom en uitstroom

Leerlingen leren door middel van het coachprogramma 'Heft in eigen handen'(digitaal) te kijken naar: "Wie ben ik?, Wat wil ik?, Wat kan ik?". Dit moeten de leerlingen voor zichzelf in beeld hebben om verder te komen in de maatschappij. Uitkomsten van dit coachprogramma worden besproken door de groepsleerkracht en stagedocent. Daarnaast is er afstemming met de orthopedagoog. Er wordt gekeken vanuit een positieve invalshoek: wat wil de leerling en hoe kunnen we er voor zorgen dat hij/zij dat kan bereiken. Met andere woorden: wat moet een leerling daarvoor doen.

Naast uitstroom naar het MBO, stromen leerlingen ook uit naar werk en dagbesteding. De voorbereiding op werk gebeurt zowel binnen als buiten de school door het aanbieden van begeleide interne stage (BIS), begeleide externe stage (BES) en externe stages (zelfstandig). De BIS kan op school plaats vinden in de keuken (zie afbeelding 1: Leerling met kookopdracht binnen BIS) of in de afdeling hout. Bij de BES gaan de leerlingen één of meerdere dagdelen met begeleiding naar een bedrijf. Hier worden algemene werknemersvaardigheden 'getraind', die nodig zijn voor toekomstige werksituaties. Er wordt ook gekeken naar de mogelijkheden van de leerling om een juiste keuze te kunnen maken voor de externe stage.

Ook heeft De Hilt een netwerk arbeidsintegratie, waarin alle leerlingen worden besproken die de school verlaten. Dit gebeurt op drie niveaus: leerling bespreking, afstemmingsoverleg en beleidsoverleg. Partners zijn onder andere de gemeente, ROC, UWV en MEE.

De Korenaer, locatie Stevensbeek

Stevensbeek is een VSO school (cluster 4) voor VMBO T, basis en kader met ongeveer 70 leerlingen verdeeld over 7 groepen. In de loop der jaren is gedragsproblematiek veranderd, nu heeft ongeveer 81% van de leerlingen een stoornis die valt binnen de categorie Autisme Spectrum Stoornissen.

Locatie Stevensbeek heeft ingezet op kwaliteit van het onderwijs en de zorgstructuur. Daarnaast is ingezet op de vormgeving van de overgang naar het MBO.

Uitgangspunt bij Stevensbeek is dat het kind en zijn/haar behoefte centraal staan. De vraag is hoe we dit moeten vormgeven in het onderwijs? Leerlingen moeten we niet binnenhouden, maar laten deelnemen aan de maatschappij.

Tip: "we moeten niet de illusie hebben dat het bij alle leerlingen lukt".

Stages zijn op locatie Stevensbeek een middel tot competentieontwikkeling en werkervaringen. Leerlingen doorlopen het traject van interne stage, via snuffelstage extern naar een stage extern.

Algemene successen

- Door een pilot registratiesysteem incidenten kwam in beeld waar de knelpunten liggen voor leerlingen en wanneer leerlingen uit de bocht vliegen. Door dit beeld is vroeg ingrijpen mogelijk, waardoor het leerlingenverzuim laag is.
- Locatie Stevensbeek heeft een uitgebalanceerd docententeam. Hierdoor is de medewerkers-tevredenheid hoog.

Activiteit 1: Vormgeven zorgstructuur

De zorgstructuur bij De Korenaer, locatie Stevensbeek bestaat uit de lijn mentor, commissie van begeleiding (CvB) en het ZAT. De Commissie van Begeleiding is de centrale schakel bij schooloverstijgende zaken. De CvB verwijst een leerling door naar het ZAT.

Naar aanleiding van besprekingen in de CvB, waarbij problematieken/zaken aan de orde komen die schooloverstijgend aangepakt en/of besproken dienen te worden, werd er voorheen contact gezocht met derden, zoals GGD, Politie, GGZ enzovoorts.

Duidelijk was dat een op te richten ZAT van belang is om juist alle geledingen tegelijk aan tafel te hebben. Er is een convenant opgesteld door de directie en deelnemers zijn gevraagd deze te ondertekenen. Een knelpunt is dat niet alle deelnemers per definitie willen tekenen vanwege de verplichting die dat met zich meebrengt.

Het ZAT wordt voorgezeten en geagendeerd door de school en vindt 6 x per jaar plaats. Inbreng voor de ZAT vergadering komt niet alleen vanuit school; er wordt actieve inbreng van derden verwacht indien het van belang is voor de voortgang van het individuele kind. De voortgang en acties zijn gewaarborgd in agenda – notulen – actielijst. Ouders geven middels een toestemmingsformulier toestemming tot het bespreken van hun kind in het ZAT.

Successen

- Voor ouders is er bij de start van het nieuwe schooljaar een inloopdag. Op deze dag worden alle belangrijke zaken geregeld.
- Er is nu duidelijk een verandering zichtbaar: voorheen keek men naar de gevolgen van de problematiek, nu kijken ze naar wat gedaan moet worden om de problematiek te voorkomen.

Tip: "Schip op de school vertrouwen voor leerlingen. Een leerling vertelt alles wanneer er vertrouwen is."

Activiteit 2: Overgang naar MBO

Elke leerling krijgt een ontwikkelingsplan. Het ontwikkelingsplan biedt een perspectief voor de toekomst van de leerling. Beschreven is wat de verwachte uitstroom zal zijn van de leerling. Indien MBO het uitstroomperspectief is dan zal een transitieplan van belang zijn.

Dit plan is in ontwikkeling. Een vraag die nog open staat is of het ontwikkelingsplan zo kan worden ingericht dat het ook kan dienen als transitieplan, waarin alle stappen voor de overgang naar het MBO beschreven staan.

De Korenaer Stevensbeek heeft al gewerkt met zogenaamde stagecontracten ROC voor leerlingen die als een soort proefplaatsing op het ROC zitten. Eenmaal in de twee weken komt de stagebegeleider langs.

Verder werkt de school al enige jaren met een nazorgcontract. Leerlingen en/of ouders mogen aangeven of de leerling nazorg behoeft voor het nieuwe schooljaar op het MBO of dat een ander uitstroomperspectief gewenst is.

Activiteit 3: instroom, doorstroom en uitstroom

Bij locatie Stevensbeek wordt gewerkt met een leerlingvolgsysteem (MLS). Het leerlingvolgsysteem voorziet in alle informatie over en van de leerling, zoals schoolresultaten, bijzonderheden, contacten enz. Tevens bevat het MLS het digitale ontwikkelingsplan (handelingsplan).

De Korenaer Stevensbeek heeft geïnvesteerd in kwaliteitszorg waardoor een proces is ontstaan van instroom-, door- tot uitstroom. Deze lijn staat beschreven in de schoolgids. De kwaliteit wordt gewaarborgd doordat alle medewerkers dezelfde formulieren binnen de zorgstructuur hanteren. De lijn van instroom tot uitstroom wordt voortdurend gevolgd en geëvalueerd en bijgesteld indien nodig.

Bijlage 1 Vragenlijst interview/werkbezoek

Interviewvragen 'Voortijdig Schoolverlaten'

Inhoud

1. Wat houdt het project (kort, maar krachtig) in?
2. Wat is het bereik van het project geweest?
 - a. Hoeveel scholen zijn er betrokken?
 - b. Hoeveel leerlingen?
 - c. Hoeveel docenten?
 - d. Zijn er nog andere betrokkenen te noemen?

Resultaat

3. Welke resultaten zijn er met provinciale subsidie behaald met betrekking tot voortijdig schoolverlaten?
 - a. Is het aantal voortijdig schoolverlaters verminderd?
 - b. Welke andere (kwalitatieve) resultaten zijn te merken?

Vraag 3 of 4 stellen is afhankelijk van het thema van het project.

4. Welke resultaten zijn er met provinciale subsidie behaald met betrekking tot de versterking van zorgstructuren op scholen en de aansluiting hiervan op het CJG?
 - a. In hoeverre is de positie van het schoolmaatschappelijk werk in de zorgstructuur versterkt?
 - b. Wat levert deze versterking van de zorgstructuur en/of aansluiting op het CJG concreet op?
5. Welke resultaten zijn er met provinciale subsidie behaald met betrekking tot het innoveren met practice-based methodes om voortijdig schoolverlaten te voorkomen?
 - a. Wat heeft het werken volgens jullie innovatieve methode concreet opgeleverd?
6. Wat zijn de effecten van het project op (integrale) samenwerking, bijvoorbeeld met gemeente, CJG, andere scholen en/of schooltypes?

Verloop

7. Wat zijn volgens u de belangrijkste succesfactoren van het project? Waar bent u het meest enthousiast over met betrekking tot het project?
8. Wat zijn knelpunten waar u in dit project te maken mee heeft gehad?
9. Kunt u zaken benoemen die in de toekomst (nog) beter zouden kunnen? Wat is daarvoor nodig?

Borging

10. Scholen krijgen geld van de (landelijke) overheid om in te zetten op voortijdig schoolverlaten. Zijn er met deze middelen nog andere projecten opgestart? In hoeverre sluit dit (provinciale) project aan bij deze andere activiteiten?
11. Wat gebeurt er na afronding van de provinciale subsidie met het project? Welke stappen worden gezet om het project te borgen?

Bijlage 2 Contactpersonen VSV-projecten

Project	Contactpersoon	Contactgegevens	
Keuzeprocessen: van ervaring naar zelfsturing	Mw. L. Janzing	076 2011330	l.janzing@rocwb.nl
NOAD in de klas	Dhr. D. Evertse	076 5147577	d.evertse@teamplaynac.nl
Versterking zorgstructuur en aansluiting op CJG	Dhr. J. van der Linden	06-51964726	j.vanderlinden@rocwb.nl
Versterken en verdiepen	Mw. A. Roelofs	013 - 539 7090	aroelofs@onderwijsgroep Tilburg.nl
Van uitval naar startkwalificatie deel 1 en 2	Dhr. D. Langenhuijsen	040-227 93 00	dennis.langenhuijsen@berkenschutse.nl
Versterken zorgstructuur en aansluiting daarvan op cjb	Dhr. G. van der Wende	06-41490573	g.vanderwende@home.nl
Intensieve coaching	Mw. A. Coolen	0492 - 50 79 00	a.coolen@roc-teraa.nl
Van zorgstructuur tot begeleidingscultuur	Mw. N. van Berkum	040-2695464	phj.baars@roceindhoven.nl
Versterking warme overdracht VMBO-MBO mbv poortwachters	Mw. M. Gevers	073 624 9 678	m.gevers@kw1c.nl
Versterking zorgstructuur dmv startprofiel	Mw. M. Gevers	073 624 9 678	m.gevers@kw1c.nl
Versterking zorgstructuur dmv brugfunctionaris	Mw. H. Viguurs	0413-338633	Han.viguurs@leijgraaf.nl
Koersklas	Mw. M. Gevers	073 624 9 678	m.gevers@kw1c.nl
Verbeteren instroom, doorstroom en uitstroom	Mw. M. Gevers en mw. H. Viguurs	073 624 9 678 en 0413-338633	m.gevers@kw1c.nl en Han.viguurs@leijgraaf.nl
Verzorg mei	Mw. L. van Grinsven	073-6112206	l.vangrinsven@de-meierij.nl
Aloysiusstichting voorop in Noord-Brabant	Dhr. F. Brands, Mw. H. Wijdeveld en Dhr. E. Bellemakers		Frans.brands@aloyusstichting.nl; Hanneke.wijdeveld@aloyusstichting.nl erik.bellemakers@aloyusstichting.nl